

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Reforma veřejné správy a veřejných financí na místní úrovni

Reform of public administration and public finance on the local level

DP – PE – KPE – 200742

ALENA PULKRÁBKOVÁ

Vedoucí práce: Doc. Ing. Václav Urbánek, CSc., Katedra podnikové ekonomiky
Konzultant: Bc. Věra Pirklová, tajemnice Městského úřadu Česká Třebová

Počet stran: 86
Datum odevzdání: 5. ledna 2007

Počet příloh: 9

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 2. ledna 2007

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat panu Doc. Ing. Václavu Urbánkovi, CSc., členu katedry podnikové ekonomiky na Technické univerzitě v Liberci, a Bc. Věře Pirklové, tajemnici Městského úřadu Česká Třebová, za značnou podporu a ochotu při zpracování této diplomové práce. Na její zhotovení mají svůj nezanedbatelný podíl.

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá reformou veřejné správy a veřejných financí v České republice, které proběhly v minulých letech. Klade zvláštní důraz na jednotlivé etapy reformy veřejné správy, na její efektivnost a zvláště na způsob přesunu kompetencí bývalých okresních úřadů na obecní úřady obce s rozšířenou působností při výkonu státní správy. Reforma veřejných financí je zaměřena na změnu daňového určení daní z příjmů a daně z přidané hodnoty.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje literární rešerši dané problematiky a praktická část se zabývá reformou veřejné správy a veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové.

Důsledky, které měla reforma veřejné správy a veřejných financí na Městský úřad v České Třebové jsou uvedeny v závěrečné části práce.

Resume

This Diploma Thesis deals with the reform of public administration and public finance in the Czech Republic which were carried out in the past years. The Thesis stresses particular stages of the public administration reform, its effectiveness and mainly the way of competencies shift from form district authorities towards the municipalities with broader scope in state administration execution. Public finance reform is aimed to the changes of the income and value added taxes allocation.

Diploma Thesis is divided into theoretical and practical parts. Theoretical part consists of literary review of the topic and practical part deals with the reform of public administration and public finance at the Local Authority of Česká Třebová.

Final part of the text states the consequences of the reform of public administration and public finance at the Local Authority of Česká Třebová.

Klíčová slova

reforma veřejné správy
reforma veřejných financí
rozpočtové určení daní
rozpočet obce

reform of public administration
reform of public finance
tax allocation
municipality budget

Obsah

1 Úvod	14
2 Postavení a úkoly obcí a vyšších stupňů územní samosprávy, význam regionální úrovně v ČR	16
2. 1 Postavení a úkoly územních samospráv	16
2. 2 Právní postavení obcí a krajů	17
2. 2. 1 Právní postavení obcí	18
2. 2. 2. Právní postavení krajů	18
2. 3 Obce	18
2. 3. 1 Působnost obcí	21
2. 3. 1. 1 Samostatná působnost obcí	22
2. 3. 1. 2 Přenesená působnost obcí	23
2. 4 Přehled vzájemných vazeb mezi obcemi a krajem	24
2. 5 Kraje	25
2. 5. 1 Samostatná působnost kraje	25
2. 5. 2 Přenesená působnost kraje	26
2. 6 Rozpočet obce jako nástroj financování potřeb obce	26
2. 6. 1 Vlastní příjmy rozpočtu obce	27
2. 6. 1. 1 Daňové příjmy	28
2. 6. 1. 2 Nedaňové příjmy	31
2. 6. 1. 3 Nenávratné peněžní transfery	32
2. 6. 1. 4 Návrtné finanční transfery	34
2. 6. 2 Výdaje rozpočtu obce	37
3 Reforma veřejné správy	38
3. 1 Důvody reformy veřejné správy	38
3. 2 Etapizace reformy veřejné správy	43
3. 2. 1 I. etapa reformy územní veřejné správy	43
3. 2. 2 II. etapa reformy územní veřejné správy	48
3. 3 Stručný přehled převodu kompetencí ze zaniklých okresních úřadů	50
4 Reforma veřejných financí	51
4. 1 Reforma veřejných financí obecně	51
4. 1. 1 Důchodový systém	52
4. 1. 2 Systém sociálního zabezpečení	53

4. 1. 3	Financování zdravotnictví	54
4. 1. 4	Daňový systém	54
4. 2	Legislativní úprava a změny rozpočtového určení daní	55
4. 2. 1	Období 1990 – 1992	55
4. 2. 2	Období 1993 – 2000	56
4. 2. 3	Platná úprava rozpočtového určení daní	58
4. 2. 3. 1	Daňové příjmy obcí	59
4. 2. 3. 2	Daňové příjmy krajů	60
5	Reforma veřejné správy a veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové	61
5. 1	Město Česká Třebová	61
5. 1. 1	Postavení městského úřadu mezi orgány města	61
5. 1. 2	Organizační struktura Městského úřadu v České Třebové	66
5. 1. 3	Příspěvkové organizace a obchodní společnosti, které zřídilo Město Česká Třebová	67
5. 1. 3. 1	Příspěvkové organizace	67
5. 1. 3. 2	Obchodní společnosti	68
5. 2	Reforma veřejné správy na Městském úřadě v České Třebové	69
5. 2. 1	Organizační rozdělení před reformou veřejné správy	69
5. 2. 2	Městský úřad Česká Třebová po reformě veřejné správy	70
5. 2. 2. 1	Změna organizační struktury městského úřadu po reformě veřejné správy	70
5. 2. 2. 2	Samostatná působnost a přenesená působnost Městského úřadu v České Třebové	72
5. 3	Reforma veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové	77
5. 4	Závěry reformy veřejné správy a veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové	79
5. 4. 1	Rozmístění jednotlivých odborů	79
5. 4. 2	Změna počtu pracovníků	79
5. 4. 3	Finanční zajištění přesunu kompetencí	80
5. 4. 4	Veřejnoprávní smlouvy	81
6	Závěr	82
	Seznam použité literatury	84
	Seznam příloh	86

Seznam použitých symbolů a zkratek

§	paragraf
%	procento
x	krát
aj.	a jiné
apod.	a podobně
a. s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
č.	číslo
čl.	článek
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
DPPO	daň z příjmů právnických osob
EU	Evropská unie
ha	hektar
Kč	Koruna česká
KDÚ-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
km	kilometr
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MěÚ	městský úřad
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
mil.	milion
mld.	miliarda
např.	například
ODS	Občanská demokratická strana
odst.	odstavec
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
písm.	písmeno
popř.	popřípadě

resp.	respektive
RUD	rozpočtové určení daní
s.	strana
Sb.	sbírka
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
sv.	svatý
tis.	tisíc
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
US-DU	Unie svobody – Demokratická unie

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	Velikostní struktura obcí v ČR k 1. lednu 2001
Tabulka č. 2	Zjednodušené schéma rozpočtu obce v České republice
Tabulka č. 3	Kraje v ČR k 1. lednu 2001
Tabulka č. 4	Zastupitelstvo města dle pohlaví a politického zastoupení
Tabulka č. 5	Rada města dle pohlaví a politického zastoupení
Tabulka č. 6	Porovnání názvů odborů a počtu zaměstnanců odborů před a po reformě veřejné správy
Tabulka č. 7	Počet obyvatel ve správních obvodech
Tabulka č. 8	Rozpočtové určení daní z příjmů a DPH
Tabulka č. 9	Daňové příjmy do rozpočtu města Česká Třebová

Seznam grafů

Graf č. 1 Zastupitelstvo města dle pohlaví

Graf č. 2 Rada města dle pohlaví

1 Úvod

S problematikou přípravy reformy veřejné správy jsem se setkala již na střední škole a to formou řízené praxe, kterou jsem měla na Městském úřadě v České Třebové v listopadu roku 2000. S výsledkem reformy jsem se znovu střetla ve třetím ročníku na vysoké škole při řízené praxi, která proběhla opět na Městském úřadě v České Třebové. Tato diplomová práce je rozdělena do čtyř základních částí.

První část je věnována postavení a úkolům obcí a vyšších stupňů územní samosprávy. Je zpracována pomocí literatury obsahující danou problematiku. Pokusila jsem se zde zachytit právní postavení obcí a krajů, jejich samostatnou a přenesenou působnost a přehled vzájemných vazeb mezi obcemi a krajem. V této části se také zabývám rozpočtem obce jako nástrojem financování potřeb obce.

Druhá část je zaměřena na samotnou reformu veřejné správy v České republice. Jsou zde ukázány důvody, proč muselo dojít k této reformě a také příčina jejího rozdělení do dvou etap. Pochopitelně jsou rozebírány i jednotlivé etapy reformy. V této části se také setkáme s jednou z nejdůležitějších částí reformy, což byl zánik okresních úřadů, který měl největší vliv na řadové občany.

Třetí část je věnována reformě veřejných financí a je hlavně zaměřena na změny v rozpočtovém určení daní z příjmů a daně z přidané hodnoty. Samozřejmě je rozebírán i vývoj rozpočtového určení daní od roku 1990 až po současnost.

Poslední část je zaměřena na konkrétní problematiku reformy veřejné správy a veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové. V diplomové práci je popsána organizační struktura městského úřadu před reformou veřejné správy a po ní a s tím související změny činnosti jednotlivých odborů. Na závěr jsem se zaměřila na důsledky reformy na Městském úřadě v České Třebové (např. změna daňových příjmů do rozpočtu obce, rozmístění jednotlivých odborů, změna počtu zaměstnanců či finanční zajištění přesunu kompetencí z bývalého Okresního úřadu v Ústí nad Orlicí).

Příčinou reformy veřejné správy a veřejných financí byl ve většině případů napjatý rozpočet a nespokojenost s výkonem veřejné správy. Reforma veřejné správy proto představovala komplexní změnu celého systému veřejné správy a jejím cílem bylo v maximální míře odstranit dosavadní nedostatky ve výkonu veřejné správy a přiblížit ji občanům.

2 Postavení a úkoly obcí a vyšších stupňů územní samosprávy, význam regionální úrovně v ČR

Obecné vymezení

Veřejný sektor reprezentovaný státní správou a územní samosprávou existuje v každém demokratickém státě, protože soukromý sektor v určitých úkolech selhává. Jde o tzv. tržní selhání. Snahou veřejného sektoru je předcházet selhání trhu, popřípadě řešit jeho důsledky. Hlavním úkolem územní samosprávy, ať už na místní nebo regionální úrovni, je zabezpečení veřejných statků pro občany při snaze o efektivnost a vyšší hospodárnost při financování rostoucích potřeb, v případě regionální úrovně jde také o přerozdělování financí mezi obcemi či mikroregiony. [10]

Subjekty veřejné správy

Subjekty veřejné správy rozumíme stát, nestátní veřejnoprávní subjekty (veřejnoprávní korporace) a ostatní veřejnoprávní subjekty. Veřejnoprávní korporace dále rozdělujeme na územní samosprávné (např. obce, kraje), profesní samosprávné (advokátní komora, lékařská komora), jiné samosprávné korporace. Mezi ostatní veřejnoprávní subjekty řadíme fondy (např. některé státní mimorozpočtové fondy), nadace a další subjekty nekorporačního typu, dále pak právnické osoby veřejného práva založené na principu individuálního členství nebo společenství osob, které se na výkonu správních činností podílejí na základě státního pověření (lesní, vodní stráž a další). [10]

Územní samospráva tvoří společně s místními orgány státu tzv. místní veřejnou správu (případně regionální veřejnou správu). Stát uznává schopnost územní samosprávy spravovat na svém území věci veřejné.

2.1 Postavení a úkoly územních samospráv

Územní samospráva jako nestátní subjekt vznikala na úrovni obcí přirozeně, ale také – na úrovni vyšších stupňů územní samosprávy – uměle. Postavení, úkoly, ale také zásady

hospodaření územní samosprávy v Evropě ovlivňuje Evropská charta místní samosprávy a návrh Evropské charty regionální samosprávy.

Ústava České republiky zaručuje princip územních samosprávných celků (podrobněji viz podkapitola 2. 3. 1 Právní postavení obcí, 2. 3. 2 Právní postavení krajů). V případě územní samosprávy tento princip znamená, že obce a kraje samostatně spravují zákonem vymezené veřejné záležitosti místního nebo regionálního významu, aniž by stát do takového rozhodování zasahoval. Rozsah veřejných záležitostí, které jsou státem svěřeny územní samosprávě je určen přenosem kompetencí ze státní správy na samosprávu (dekoncentrace) a přenosem kompetencí z centrální úrovně na úroveň nižších článků (decentralizace).

Model výkonu veřejné správy v České republice je modelem smíšeným, to znamená, že územní samospráva (kraje, obce) a jejich orgány vedle samosprávné činnosti též realizují v zákonem vymezených případech státní správu.

2. 2 Právní postavení obcí a krajů

Právní základy územní samosprávy jsou zakotveny v Ústavě ČR – zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.¹ Hlava sedmá (čl. 99 – 105) je věnována územní samosprávě celá. Zde jsou popsány základní principy, na nichž stojí územní samospráva v ČR. Článek 99 uvádí: „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“ Vydáním zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, došlo s účinností k 24. listopadu 1990 k obnovení obecního zřízení. V současnosti je obecní zřízení upraveno zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Kraje byly zřízeny ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky s účinností od 1. ledna 2000 (ve znění ústavního zákona č. 176/2000 Sb.). [6]

¹ Ústava České republiky, hlava první, článek osmý

2. 2. 1 Právní postavení obcí

Právní postavení obcí je upraveno Ústavou ČR v hlavě třetí, věnované výkonné moci (čl. 79 odst. 1 písm. c) a k)). Samostatná úprava je obsažena v hlavně sedmé, nazvané „územní samospráva“. Podrobnou úpravu působností a pravomocí obcí nalezneme v zákoně č. 128//2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Na něj navazují další právní předpisy (např. zákon o volbách do zastupitelstev obcí, o místních poplatcích, o správě daní a poplatků, o rozpočtových pravidlech, o stanovení obcí s pověřeným úřadem a stavení obcí s rozšířenou působností, o úřednících územních samosprávních celků, správní řád). [6]

2. 2. 2. Právní postavení krajů

Ústavní vymezení postavení krajů je obsaženo obdobně jako u obcí, v Ústavě ČR v hlavě třetí, věnované výkonné moci (čl. 79 odst. 3). V hlavě čtvrté, věnované moci soudní, nalezneme ústavní záruky samosprávy (čl. 87 odst. 1 písm. c) a k)). Samostatná úprava je obsažena v hlavě sedmé nazvané „územní samospráva“. Podrobnou úpravu působností a pravomocí krajů nalezneme v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Na něj navazují další právní předpisy (např. zákon o volbách do zastupitelstev krajů, o obcích, o finanční kontrole, o správě daní a poplatků, o správním řádu). [6]

2. 3 Obce

Základními jednotkami územní samosprávy v České republice jsou obce. Obec představuje základní územní samosprávné společenství občanů, které je vymezeno hranicí území obce. Dále je veřejnoprávní korporací, která vlastní majetek a hospodáří podle vlastního rozpočtu. Vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Stát může zasahovat do činnosti obcí jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem.²

² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem vyjadřovaný v zákonech a jiných právních předpisech. Obcím byla svěřena odpovědnost za zabezpečování některých veřejných statků, a to např. předškolní školství, základní školství, sběr a likvidace odpadu, veřejné osvětlení, místní komunikace, divadla, muzea, knihovny, místní policie apod. Pravomoc a povinnosti obce jsou stanoveny zákonem. Zároveň vykonávají i některé administrativní funkce ústřední vlády v rámci přenesené působnosti, jako například vedení matrik, evidence obyvatel, požární ochrana, projednávání přestupků, územní a stavební řízení atd., tzn. zabezpečují veřejnou správu jako veřejný statek. [6]

Občanem obce může být pouze fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Dosáhne-li občan 18 let, má právo účastnit se činnosti obce a to zejména: může volit nebo být volen do zastupitelstva obce, hlasovat v místním referendu, vyjadřovat se k zasedání zastupitelstva obce, podávat návrhy orgánům obce. [1]

Každá část území České republiky je součástí území některé obce, s výjimkou území, kde je zákonem stanoveno jinak, např. území vojenských újezdů. Obce mohou mít jedno nebo více katastrálních území. Dojde-li ke sloučení obcí, které spolu sousedí, území obce vytvoří území slučovaných obcí. Sloučení lze provést jen na počátku kalendářního roku. V případě statutárního města může zastupitelstvo města zřídit městský obvod nebo část. [1]

Nová obec může vzniknout pouze oddělením od části obce, ale pouze v případě, že sousedí se dvěma obcemi a tvoří souvislý územní celek, která má po oddělení alespoň 1000 obyvatel. O oddělení rozhoduje krajský úřad na návrh obce, kdy o oddělení rozhodlo referendum občanů v části, která se chce oddělit. Oddělení lze provést pouze ke dni voleb do zastupitelstva obcí. [1]

Rozlišujeme tyto základní druhy obcí:³

- **obce**, které nejsou městy
- **města**, která získala statut města v minulosti a od roku 2001 s účinností zákona o obcích města s počtem obyvatel nad 3 000

³ Peková J., Pilný J., Jetmar M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 2. přepracované vydání, Praha: ASPI, a. s. 2005 s. 107

- **obce s pověřenými úřady** (v současné době 388) a **obce s rozšířenou působností** (v současné době celkem 205), které podle zákona ve svém správním obvodu zabezpečují výkon státní správy nad rámec přenesené působnosti náležející ostatním obcím
- **statutární města**, tj. v současné době Kladno, Mladá Boleslav, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Teplice, Most, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Ostrava, Opava, Havířov a Karviná, která mohou území města rozčlenit na městské obvody a nebo městské části, a to obecně závaznou vyhláškou. Statutární města mají zároveň postavení pověřených obecních úřadů. Většina statutárních měst je v současné době sídlem krajských úřadů.
- **hlavní město Praha** členěné na městské části

Obce mohou při výkonu svých úkolů vzájemně spolupracovat. Jde o zabezpečení takových potřeb, které je z pohledu efektivnosti využívání prostředků výhodnější zabezpečovat některou z forem spolupráce mezi obcemi (i kraji) a lze využít i úspor z rozsahu, protože takto zabezpečené statky má možnost využívat větší společenství občanů. Myslím, že tento způsob zabezpečování veřejných statků je rozumný a mohl by se v podmínkách ČR rozvinout jak na úrovni obcí, tak i krajů. Tato spolupráce se zpravidla uskutečňuje na základě smlouvy za účelem splnění konkrétního úkolu, smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí anebo zakládáním právnických osob dle zvláštního zákona.

Obce mohou spolupracovat i s obcemi jiných států, popřípadě být členy mezinárodních sdružení místních orgánů. Taktéž svazky obcí mohou uzavírat se svazky jiných států smlouvy o vzájemné spolupráci. Obsahem smluv však mohou být pouze ty činnosti, které jsou předmětem činnosti svazku obcí.[1]

Můj názor, že spolupráce mezi obcemi se bude rozvíjet, je podpořen faktem, že pro ČR je typická rozdrobenost obcí (viz tabulka níže). Vždyť v současnosti má zhruba 80 % obcí počet obyvatel do 1000 a celkově v nich žije přibližně jen 17 % obyvatel ČR, ale samozřejmě i pro tyto obyvatele je nutné zajistit a financovat určitou kvalitu lokálních veřejných statků, přičemž ve většině malých obcí se nedaří dosahovat výše zmíněných úspor z rozsahu a stát se proto snaží omezovat další rozdělování malých obcí (např. hranice minimálně 1000 obyvatel u nově vzniklé obce) a současně obce motivovat ke slučování

dobrovolnou cestou (např. stanovením podílu na daních v závislosti na velikostní kategorii obce), což se ovšem v praxi v ČR příliš nedaří, podle mého názoru zřejmě z důvodů psychologických a historických, po změně politického režimu si mnoho obcí, které byly v předchozím období slučovány a spadaly pod tzv. střediskové obce, chtěly samy o svých záležitostech rozhodovat a osamostatnily se.

Následující tabulka ukazuje, že v roce 2001 existovalo v ČR 6 258 obcí a je zajímavé, že od 50. let, kdy bylo obcí dokonce 11 459, se tento počet neustále postupně snižoval až na celkový počet 4 120 obcí v roce 1989.

Tabulka č. 1

Velikostní struktura obcí v ČR k 1. lednu 2001

Počet obyvatel	Počet obcí	Počet obcí v %	Celkový počet obyvatel	Počet obyvatel v %
do 199	1 648	26,3	203 640	1,98
200 – 499	2 043	32,6	663 848	6,45
500 – 999	1 283	20,5	895 275	8,7
1 000 – 1 999	657	10,5	910 062	8,84
2 000 – 4 999	367	5,9	1 134 947	11,03
5 000 – 9 999	128	2,0	888 274	8,63
10 000 – 19 999	68	1,1	960 339	9,33
20 000 – 49 999	42	0,07	1 246 442	12,11
50 000 – 99 999	17	0,03	1 243 485	12,08
nad 100 000	5	0,008	2 146 621	20,86
ČR celkem	6 258	100,00	10 292 933	100,00

Pramen: Peková J., Pilný J., Jetmar M., Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 2. přepracované vydání, Praha: ASPI, a. s., s. 108

2. 3. 1 Působnost obcí

Každá obec, jako základní územní samosprávný celek, má zákonem o obcích vymezeny dva druhy působností. Jedná se o samostatnou působnost a přenesenou působnost.

2. 3. 1. 1 Samostatná působnost obcí

Samostatnou působnost plní obec v záležitostech, o kterých může samostatně rozhodovat, tzn. má určité zákonem upravené pravomoci. Obec má právo na samosprávu, právo samostatně rozhodovat v mnoha oblastech veřejné správy (a to ve věcech územní samosprávy). Obec vykonává veřejnou správu a samosprávu v samostatné působnosti – vlastní realizaci samostatné působnosti svěřuje zastupitelstvo obce výkonným orgánům (odborům) na obecním úřadu. [10]

Samostatná působnost je teda zpravidla charakterizována jako souhrn úkolů náležících do samosprávy a konaných v zájmu obce a jejích občanů, pokud tyto záležitosti nejsou svěřeny zákonem do působnosti krajů nebo pokud nejde o výkon působnosti přenesené a dále záležitosti, které jsou do samostatné působnosti svěřeny zákonem. Obec dále ve své samostatné působnosti vytváří podmínky pro rozvoj uspokojování potřeb svých občanů a rozvoj sociální péče, ale vždy v souladu s předpoklady a s místními zvyklostmi.

V rámci samostatné působnosti lze vydávat obecně závazné vyhlášky. Při jejich vydávání je obec vázána pouze zákony podzákonnými právními předpisy, například vyhláškami ministerstev. Výjimku tvoří usnesení, rozhodnutí nebo opatření orgánu obce v samostatné působnosti, jež nesmí být v rozporu se zákonem a jiným právním předpisem.

Pro obec je rozhodující plnění samosprávních funkcí v rámci samostatné působnosti:

- obec je reprezentantem veřejných zájmů, zájmů občanů a ostatních subjektů daného územního společenství
- obec pečuje o všestranný sociálně ekonomický rozvoj svého území a o potřeby občanů, které jsou ve veřejném zájmu. Především jde o oblast bydlení, ochrany a zlepšování zdraví, dopravy, výchovy, vzdělání, kulturního rozvoje, ochrany veřejného pořádku, apod.
- obec zabezpečuje veřejné statky (služby) pro své občany. Může však veřejné statky zabezpečovat i prostřednictvím veřejné zakázky u soukromých firem, popř. prostřednictvím nevládních neziskových organizací.

2. 3. 1. 2 Přenesená působnost obcí

Přenesená působnost zahrnuje úkoly, které jsou s ohledem na hospodárnost a snahu o přiblížení státní správy občanům delegovány státem na obec. Obec na svém území vykonává státní správu ve věcech, které jsou stanoveny zákonem. V rámci přenesené působnosti obce zajišťují úkoly z oblasti částečně decentralizované veřejné správy jako čistý veřejný statek, ale zároveň zabezpečují i další veřejné statky nejen pro občany své obce, ale i obcí sousedních. Rozsah přenesené působnosti je u obcí ČR různý, u většiny obcí jde alespoň o zajištění evidence občanů a vedení matriky. Při vykonávání přenesené působnosti v rozsahu pověřeného obecního úřadu jde např. o vydávání stavebního povolení, regulace a výkon práva v oblasti veřejné dopravy nebo životního prostředí atd., v případě vykonávání přenesené působnosti v rozsahu obecního úřadu s rozšířenou působností jde např. o vydávání občanských průkazů, cestovních pasů, živnostenských oprávnění atd. [10]

Při výkonu přenesené působnosti formou usnesení, rozhodnutí nebo jiného opatření orgánu obce je obec vázána nejen zákony, ale i ostatními podzákonnými právními předpisy a v jejich mezích též například i interními normativními předpisy, tedy usneseními vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů. Interní normativní předpisy jsou závazné pouze ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, a tedy nemají povahu právních předpisů. Výjimku z tohoto pravidla tvoří nařízení obce, podzákonný právní předpis, při jehož vydávání je obec vázána pouze zákonem a právními předpisy vydanými na základě zákona. [10]

Z toho plyne, že orgány obce mohou vydávat dva druhy podzákonných právních předpisů: obecně závazné vyhlášky k úpravě samosprávných úkolů, které vydává nebo schvaluje zastupitelstvo obce a nařízení, jež je projevem přenesené působnosti a vydává nebo schvaluje ho rada obce. Právní předpis obce musí být vyhlášen, podmínky jsou opět určeny zákonem o obcích. Obce na svou činnost obdrží příspěvek na plnění úkolů ze státního rozpočtu.

V některých případech mohou obce mezi sebou uzavřít veřejnoprávní smlouvu, na jejímž základě jedna obec vykonává některé činnosti v rámci přenesené působnosti i pro jiné obce. K uzavření veřejnoprávní smlouvy je třeba souhlasu krajského úřadu. Nad výkonem přenesené působnosti ve správním obvodu obce dohlíží v některých případech i ministerstvo vnitra a další ústřední orgány státní správy.

S dělením věcné působnosti na přenesenou a samostatnou se setkáváme například v zákoně o obcích a v zákoně o krajích. Pokud není zvláštním zákonem stanoveno, že jde o samostatnou nebo přenesenou působnost, platí vždy, že se jedná o činnosti samostatné působnosti územně samosprávného celku. To teda znamená, že se v pochybnostech uplatní zásada preference samostatné působnosti.

2. 4 Přehled vzájemných vazeb mezi obcemi a krajem

Pro zabezpečení efektivního výkonu samostatné a přenesené působnosti je důležitá spolupráce mezi obcemi a kraji.

Obec je spravována zastupitelstvem obce. Dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta a obecní úřad. Ve statutárním městě plní funkci zastupitelstva obce zastupitelstvo města, dalšími statutárními orgány jsou rada města, primátor a magistrát. Orgánem obce také může ve zvláštních případech být zvláštní orgán zřízený zvláštním zákonem. [1]

Vztah obce a kraje je dán zásadou relativní autonomie, to znamená, že státní orgány a orgány krajů mohou (v rámci výkonu přenesené působnosti) do samostatné působnosti obce zasahovat jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem (viz § 7 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů). Vzájemné vazby mezi obcemi a kraji dále upravuje zákon č. 129/2000., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Lze tedy shrnout, že: [6]

- na úseku samostatné působnosti má vlastní, nezávislou, samostatnou působnost obec i kraj
- obsahem právních vztahů jsou především vzájemná informační povinnost, kooperační povinnost a další
- na úseku přenesené působnosti (výkonu státní správy) je kraj instančně vyšším orgánem, pokud není zvláštním předpisem stanoveno jinak. Dle současné právní úpravy provádějí kraje v rámci této působnosti dohled (dozor) nad zákonností výkonu samostatné působnosti obcí.

2. 5 Kraje

Kraj je veřejnoprávní korporací, která může mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu a stát může zasahovat do činnosti kraje jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem. Podle tohoto zákona dochází ke spojení státní správy a samosprávy na krajské úrovni. Kraje tedy vykonávají jak působnost samostatnou, tak přenesenou. Kraje mají za úkol koordinovat rozvoj svého obvodu a zpracovávat program socioekonomického rozvoje územního obvodu kraje. [2]

Územím kraje je takové území, na kterém se nacházejí obce a města v hranicích kraje. Občany kraje jsou občané ČR s trvalým pobytem v obcích na území kraje nebo ve vojenském újezdu v územním obvodu kraje. Kraj je územním společenstvím občanů. [2]

2. 5. 1 Samostatná působnost kraje

Nejdůležitějším úkolem kraje je zabezpečování veřejných statků regionálního, popř. nadregionálního charakteru. Přesně upravuje samostatnou působnost kraje zákon o krajích v hlavě III. a dále zákon o podpoře regionálního rozvoje vymezuje některé kompetence krajů v samostatné působnosti.

Vychází se zde ze skutečnosti, že se jedná o působnosti nové, nepřenášené od centra, které vyplývají ze samostatného samosprávného postavení krajů. Do samostatného samosprávného postavení krajů náleží zejména působnosti související s prováděním podpory rozvoje v rámci kraje a součinnost s ústředními správními úřady při vypracování programových dokumentů k podpoře regionálního rozvoje.

Kraj v rámci své samostatné působnosti podporuje rozvoj regionů vymezených v programu rozvoje územního obvodu kraje podle svých konkrétních potřeb s ohledem na vyvážený rozvoj svého územního obvodu. Kraj ve své samostatné působnosti může například analyzovat a hodnotit úroveň rozvoje svého územního obvodu a jeho částí, schvalovat program rozvoje územního obvodu kraje, podporovat rozvoj soukromého podnikání prospěšného pro kraj, vyčleňovat ze svého rozpočtu finanční prostředky určené

k odstraňování závad a nedostatků v těch oblastech, které spadají do jeho působnosti, včetně odstraňování nežádoucích rozdílů uvnitř územního obvodu kraje, spolupracovat s ostatními kraji při plnění společných cílů a úkolů podpory regionálního rozvoje aj. [2]

2. 5. 2 Přenesená působnost kraje

Kraj přebírá od některých ústředních orgánů a od zrušených okresních úřadů některé úkoly v rámci přenesené působnosti – v rozsahu zákonem stanovených kompetencí vykonává státní správu. Krajům je tedy svěřeno zabezpečování některých úkolů veřejné správy. Rozsah přenesené působnosti je rozsáhlý. Jde o přenesenou působnost na úsecích školství, památkové péče, zdravotnictví, sociální péče, územního plánování, péče o lesy, péče o vody, pozemních komunikací, silniční dopravy, odpadů, životního prostředí a rybářství. Přenesenou působnost vykonává krajský úřad s výjimkou záležitostí, které zákon svěřuje zastupitelstvu kraje, radě kraje nebo zvláštnímu orgánu. [6]

2. 6 Rozpočet obce jako nástroj financování potřeb obce

Plnění jednotlivých úkolů vyplývajících ze samosprávních i přenesených funkcí obce vyžaduje finanční prostředky. Proto důležitým nástrojem pro plnění těchto úkolů jednotlivých vládních úrovní je soustava veřejných rozpočtů, doplněná případně dalšími mimorozpočtovými, zpravidla účelovými peněžními fondy. Jedním z nejdůležitějších nástrojů zajištění činnosti samosprávy je územní rozpočet.

Rozpočet je základem finančního hospodaření obcí. Lze ho charakterizovat jako⁴

- decentralizovaný peněžní fond – je vytvářen, rozdělován a používán s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování
- bilance – která bilancuje veškeré příjmy a výdaje za příslušné rozpočtové období
- finanční plán – dle kterého obec hospodář v příslušném rozpočtovém období
- nástroj prosazování cílů municipální resp. regionální politiky

⁴ Peková J., Pilný J. a Jetmar M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 2. přepracované vydání, Praha:ASPI, a. s., s. 181

Zjednodušené schéma rozpočtu obce v České republice

<p>Příjmy Běžné:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daňové <ul style="list-style-type: none"> - svěřené daně (daň z nemovitostí) - sdílené daně (část DPFO, DPPO, DPH) - místní poplatky - správní poplatky • nedaňové <ul style="list-style-type: none"> - poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od organizačních složek a právnických osob - zisk obecních podniků - dividendy z akcií, přijaté úroky • dotace <ul style="list-style-type: none"> - transfery – neúčelové, účelové <p>Kapitálové:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z prodeje majetku – nemovitého a movitého dlouhodobého majetku • z prodeje akcií a majetkových podílů • kapitálové dotace – transfery (neúčelové, účelové) (od jiné vládní úrovně, tj. ze státního rozpočtu, státních fondů, rozpočtu kraje, jiné obce apod.) • přijaté úvěry • příjmy z emise komunálních obligací • přijaté splátky půjček <p>Ostatní</p>	<p>Výdaje Běžné – neinvestiční:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mzdy a platy • povinné pojistné za zaměstnance • materiálové • energie • nájemné • sociální dávky • výdaje na municipální podniky • placené pokuty • placené úroky • ostatní • dotace vlastním organizačním složkám a jiným subjektům • neinvestiční příspěvky právnickým osobám • výdaje na sdružování finančních prostředků (neinvestiční) <p>Kapitálové – investiční:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku • na nákup cenných papírů • na kapitálové poskytnuté dotace organizačním složkám a různým subjektům • na investiční příspěvky právnickým osobám • na investiční půjčky poskytnuté různým subjektům • splátky úvěrů <p>Ostatní</p>
--	---

Pramen: Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, Management Press, 2004

2. 6. 1 Vlastní příjmy rozpočtu obce

Příjmy rozpočtů obcí závazně třídí platná rozpočtová skladba. Rozpočet členíme na běžný a kapitálový, a tak třídíme i příjmy na běžné a kapitálové.

Běžné příjmy rozpočtu obce se každoročně opakují, i když ne vždy ve stejném rozsahu. Jsou určeny na financování běžných, každoročně se opakujících potřeb. Běžné příjmy se člení: [10]

- podle charakteru na:

- daňové (nenávratné) příjmy – představují největší skupinu běžných příjmů
- nedaňové (všechny ostatní) příjmy

- podle původu na:

- příjmy vlastní tj. místní daně a v ČR dle daňového určení svěřené daně, popř. i sdílené daně, správní poplatky, vlastní nedaňové příjmy, popř. uživatelské poplatky (pokud plynou rovnou do rozpočtu) apod.
- příjmy z přerozdělovacích procesů, tj.
 - nenávratné transfery – dotace z rozpočtové soustavy, dále příjmy od jiných subjektů
 - návratné tj. krátkodobé a překlenovací úvěry (neinvestičního charakteru) se splatností v rozpočtovém roce, popř. jiné krátkodobé půjčky a finanční výpomoci z rozpočtové soustavy, zpravidla bezúročné apod.

Kapitálové příjmy v rozpočtu obce jsou jednorázové, zpravidla se pravidelně neopakují. Využívají se k financování dlouhodobých potřeb, zejména na pořízení investic, z nichž budou mít prospěch i budoucí generace. Můžeme je členit na: [10]

- vlastní např. příjmy z prodeje majetku, cenných papírů, z majetkových podílů apod.
- příjmy z přerozdělovacích procesů, tj.
 - nenávratné dotace – např. účelové kapitálové dotace ze státního rozpočtu, popř. státních účelových fondů, poskytované na financování konkrétní investice, příjmy od jiných subjektů včetně finančních prostředků z fondů Evropské unie poskytovaných na financování rozvojových projektů
 - návratné – např. střednědobý nebo dlouhodobý úvěr od peněžního ústavu na financování investic, příjmy z emise komunálních cenných papírů, ostatní kapitálové půjčky apod.

2. 6. 1. 1 Daňové příjmy

Rozhodující podíl v celkových příjmech představují běžné příjmy, v nich zejména daňové. U daňových příjmů nemají obce vůbec žádnou nebo minimální pravomoc ovlivňovat

konstrukci daně a tím i daňový výnos. V minulých letech došlo v ČR k hledání optimálního daňového určení v návaznosti na prosazování výrazné tendence ve zvyšování míry soběstačnosti (vlastní příjmy/celkové příjmy x 100) rozpočtů obcí. Daňové příjmy obcí se zahrnují do skupiny vlastních příjmů. Je to však sporné, neboť obce v podstatě nemohou, až na malé výjimky u daně z nemovitostí, ovlivňovat daňový výnos.

Rozpočtová pravidla vymezují rozpočtové určení daní, které jsou vybírány podle celostátně platných daňových zákonů, jejichž výnos plyne celý přímo do rozpočtů obcí. Jsou to tzv. **svěřené (výlučné) daně** (v ČR jde o daň z nemovitostí). Stanoví rovněž podíl na celostátně vybíraných daních, který bude příjmem rozpočtu obce – jsou to tzv. **sdílené daně** (v ČR jde o daň z příjmů právnických osob, fyzických osob, DPH). Zákonem jsou také vymezeny daně, které mohou obce využívat na svém území tj. místní poplatky. [9]

Majetkové daně – typem majetkové daně je daň z nemovitostí, kterou upravuje zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. Tato daň je výlučným příjmem rozpočtů obcí. Obce, kterým výnos této daně plyne, mají velmi omezenou daňovou pravomoc. Obecní zastupitelstvo může dle současné právní úpravy rozhodnout o změně doplňkového koeficientu.

Daň z příjmů – plyne do rozpočtů obcí podíl na celostátním výnosu daně z příjmů fyzických osob a daně z příjmů právnických osob. Je-li poplatníkem daně z příjmů právnických osob sama obec, považuje se tato daň za daň svěřenou a plyne celá do rozpočtu dané obce. Obdobně je tomu u krajů.

Daň z přidané hodnoty – v roce 2001 došlo k významné změně daňového určení a daň z přidané hodnoty se stala sdílenou daní obcí i krajů.

V posledních letech se využívají ve větší míře sdílené daně. Jejich výhodou je stabilita daňových příjmů rozpočtů územní samosprávy. Zpravidla dochází ke snížení nerovností v daňovém výnosu mezi obcemi a regiony, ke zvýšení pravomoci územní samosprávy v rozhodování, na co daňový výnos ze sdílených daní použít a centralizace správy a výběru sdílených daní umožňuje snižovat administrativní náklady na správu a výběr těchto daní. Sdílené daně mají také své nevýhody, mezi které můžeme zahrnout růst závislosti územní samosprávy na rozhodnutí státu (jak velký podíl na výnos té které daně bude plynout do rozpočtů obcí a rozpočtů regionů) a nemotivují územní samosprávu

k tvorbě vlastních rozpočtových příjmů, zejména nedaňových. Podíly na výnosu sdílených daní se určují jednotlivým obcím v závislosti na počtu obyvatel obce a v závislosti na velikostní kategorii.

S daňovým určením souvisí daňová pravomoc, tzn. kdo ovlivňuje předmět daně, způsob výpočtu základů daně, sazby daně, kdo daň vybírá a spravuje, popř. kdo povoluje osvobození, slevy z daně apod. V ČR mají obce velmi omezenou daňovou pravomoc, tedy minimální pravomoc ovlivňovat daňový výnos. Je to dáno proto, že všechny daně v rámci schválené daňové soustavy jsou upravovány zákony s celostátní platností, které určují náležitosti příslušné daně. Kraje zatím nemají vůbec žádnou daňovou pravomoc.

Výnos z daně z příjmů nemohou obce a kraje přímo ovlivňovat, nemají daňovou pravomoc, mohou ovlivňovat pouze daň z nemovitostí. Větší daňovou pravomoc mají obce u vlastních **místních daní** (místních poplatků). Z uzákoněné soustavy místních poplatků si obce mohou vybírat konkrétní daně, které uvalí na své občany a ostatní subjekty. Obce místní poplatky vybírají, aby získaly další potřebné finanční prostředky do svých rozpočtů a mohly je použít na financování místních veřejných statků (např. úklid veřejného prostranství). Nepředstavují sice velký příjem rozpočtu obcí, vhodně doplňují příjmy rozpočtu a pomáhají snižovat napjatost ve finančním hospodaření obcí. Obec při jejich vybírání musí respektovat i zákon ČNR č. 565/1990 o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Obec obecně závaznou vyhláškou sama rozhodne, které místní poplatky se budou v obci vybírat. Typ krajských daní (poplatků) se zatím v ČR nevyužívá.

Daně vždy spravuje a vybírá místně příslušný finanční úřad (vyjma místních poplatků), který tento daňový výnos posílá obci na její bankovní účet. Lhůty převodu daní upravuje zákon o rozpočtovém určení daní.

Správní poplatky

Příjmy z vlastní správní činnosti se řadí mezi daňové příjmy. Jde o poplatky za správní úkony (např. výpisy z matrik, vystavení stavebního povolení, ověření pravosti dokladů apod.), které jsou zajišťované v přenesené působnosti. Měly by krýt náklady spojené se zajišťováním správních úkonů pro občany a organizace. Výše správních poplatků je stanovena zákonem č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Správní poplatky se platí zpravidla hotově, kolkovými známkami nebo bezhotovostním převodem z účtu poplatníka. Jejich výnos v rozpočtech obcí v ČR je malý.

2. 6. 1. 2 Nedaňové příjmy

Příjmy z vlastního podnikání

Jedná se o tradiční příjem rozpočtu obce. Některé mají charakter běžného příjmu, některé kapitálového příjmu. Patří mezi ně především zisk obecních podniků, podíl na zisku podniků s majetkovým vkladem obce, příjmy z pronájmu nebo z prodeje majetku, příjmy z finančního investování. Podíl těchto příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce není vyšší než 20 %. Jejich význam v posledních desetiletích roste. Rozhodování o jejich získání a použití je v pravomoci volených orgánů. [10]

Uživatelské poplatky

Patří mezi běžné příjmy, ze kterých se financují běžné výdaje. O jejich zavedení a výši rozhodují výlučně volené orgány obce. Využívají se jako ceny za spotřebu veřejných statků. Nejčastěji jde o vodné, stočné, poplatky za odvoz komunálního odpadu, pokud není volen místní poplatek a podobné služby. Obce se většinou snaží stanovit uživatelské poplatky tak, aby jejich výše pokryla nutné ekonomické náklady, které jsou vynaloženy na zajišťování veřejných statků, zpravidla bez ziskové příirážky. [10]

Sankční pokuty

Mají většinou charakter doplňkových příjmů, obtížně se plánují. Jejich výnos v rozpočtech obcí je zpravidla nahodilý a malý. Obce mohou ukládat sankční pokuty subjektům na základě zmocnění zákonem (např. v přestupkovém řízení). Obce je vyměřují za takové chování subjektů, které je v rozporu s obecně závaznými vyhláškami nebo nařízením obce.

Příjmy z mimorozpočtových fondů

Do rozpočtu obce lze převést i jiné příjmy a to příjmy z účelových peněžních fondů obcí, případně z účelových fondů krajů. V ČR mohou být příjmem obecních rozpočtů převody peněžních prostředků z účelových fondů, které obce tvoří mimo rozpočet, např. z fondu rezerv a rozvoje. Zejména pokud hrozí schodek rozpočtu obce nebo v případech zabezpečování neplánovaných výdajů, mohou obce použít na doplnění příjmů svého rozpočtu právě peněžní prostředky z tohoto fondu. [10]

Ostatní nedaňové příjmy

Jde o všechny ostatní příjmy nedaňového charakteru, které plynou do rozpočtu obce, a to

jak plánované příjmy (např. příjmy ze sdružování finanční prostředků), tak neplánované příjmy (např. dary, výnosy ze sbírek atd.). Jsou málo významné.

2. 6. 1. 3 Nenávratné peněžní transfery

Obce potřebují dodatečné finanční prostředky z rozpočtové soustavy, protože vlastní příjmy jim na financování potřebných výdajů nestačí. Dotace tvoří významnou část příjmů jejich rozpočtu, neboť plná finanční soběstačnost je u obcí nereálná. Dotace z rozpočtové soustavy do rozpočtů obcí jsou projevem existence přerozdělovacích procesů uvnitř soustavy veřejných rozpočtů. Obce zajišťují úkoly v rámci přenesené působnosti, jejichž zabezpečení na ně přenáší vláda na základě zákona, musí na jejich financování dostat finanční prostředky ze státního rozpočtu, neboť je třeba zabezpečit standardní úroveň veřejných statků.

Dotace můžeme rozdělit na:

- účelové (specifické)
- neúčelové (všeobecné)

nebo

- běžné – poskytované na financování pravidelně se opakujících potřeb
- kapitálové – na financování jednorázových dlouhodobých potřeb

Neúčelová dotace slouží ke zmírnění nerovností ve finanční kapacitě mezi obcemi a k vyrovnání úrovně mezi obcemi. Neměla by však vést ke snižování místních poplatků. Neúčelové dotace jsou nepodmíněné a obce je mohou používat podle svého vlastního uvážení.

Účelové dotace jsou vždy poskytovány na určitý účel. Její výhodou je adresnost. Účelovou dotaci doprovází administrativní náročnost a nutnost kontroly jejího použití. Nemotivuje příjemce dotace k vyšší hospodárnosti při plnění úkolu. Jedním z hlavních problémů účelových dotací je to, jak se mají poskytovat, jako podmíněná dotace tzn. s finanční spoluúčastí příjemce dotace (obce) a nepodmíněná dotace, většinou absolutní částkou bez požadované finanční spoluúčasti. [10]

Běžné účelové dotace se poskytují na potřeby, které obec zajišťuje na základě přenesené

působnosti, ale i samostatné působnosti. Jde zejména o preferované veřejné statky (např. základní a popř. i střední školy). Poskytují se na potřeby, u nichž je nutné zajistit standardní úroveň veřejných statků, na vyrovnání rozdílů v daňové kapacitě a dochází-li k výdajové externalitě. Běžné dotace jsou ze státního rozpočtu uvolňovány postupně během roku do rozpočtu příjemce dotace.

Kapitálové účelové dotace jsou poskytovány na dočasné potřeby, které se neopakují tj. na financování investiční výstavby, financování investic, realizaci a financování záměrů státní politiky a vyhlášených výdajových programů. Účelovou individuální kapitálovou dotaci lze čerpat v závislosti na věcném plnění investiční výstavby, na kterou byla poskytnuta.

V současné době plynou do rozpočtů obcí a krajů v ČR: [10]

- dotace schválené zákonem o státním rozpočtu na příslušný rok. Tyto dotace musí být obcím poskytnuty, přestože může dojít k neplnění příjmů státního rozpočtu
- dotace z kapitoly všeobecná pokladní správa státního rozpočtu, včetně mimořádných dotací (naplánovaných)
- dotace z dalších rezortních kapitol státního rozpočtu
- dotace ze státních fondů (např. Státní fond životního prostředí, Státní fond rozvoje bydlení). Tyto dotace jsou zpravidla přísně účelové. Správce státního fondu určuje podmínky pro poskytování dotací vypisováním grantů.

Mezi běžné dotace poskytované ze státního rozpočtu v současné době v ČR patří: [11]

- příspěvek k částečné úhradě výdajů spojených s výkonem státní správy
- účelová dotace na sociální dávky (dotace na dávky státní sociální podpory, vyplácené v obcích, které jsou kontaktním místem jejich výplaty)
- účelová dotace pro sbory požární ochrany a hasičské záchranné sbory, která plyne do rozpočtů obcí, ale tvoří průběžnou položku rozpočtu obce a je převáděna na příslušný účet rozpočtu příspěvkové organizace. Nevyčerpaná část této dotace zůstává příspěvkové organizaci.
- dotace na dopravní obslužnost
- odvětvové vyrovnávací dotace na financování vybraných veřejných statků, aby byla zajištěna na celém území státu jejich standardní úroveň. Jde např. o dotace na žáka základní školy, mateřské školy, atd.
- účelové dotace z kapitoly všeobecná pokladní správa, včetně mimořádných dotací
- účelové kapitálové dotace na konkrétní investice (jsou obsaženy v příloze k zákonu o státním rozpočtu na daný rok)

2. 6. 1. 4 Návrtné finanční transfery

Obec se může dostat v hospodaření do situace, kdy nemá dostatek nenávrtných finančních prostředků ve svém rozpočtu na krytí potřeb, nemá ani vhodné finanční prostředky ve svých účelových mimorozpočtových fondech, pokud je tvoří. Proto může své chybějící nenávrtné finanční prostředky nahradit návratnými finančními transfery, které však bude muset v budoucnu vrátit svým věřitelům. Návratné příjmy jsou spojeny i se splácením úroků, které mohou významně zatížit budoucí hospodaření obce. Mezi návratné finanční transfery obecního rozpočtu patří:

- úvěr od peněžního ústavu
- příjmy z emise cenných papírů (tzv. komunální obligace)
- návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů

Úvěr

Jako návratné finanční zdroje využívají obce především úvěry. Jsou pro ně relativně dostupnější než jiné druhy návratných zdrojů financování a oproti využívání příjmů z emise obligací i levnějším návratným příjmem. Obce mohou využívat různých druhů úvěrů: [11]

- **krátkodobý** se splatností do jednoho roku, na překlenutí dočasného nedostatku vlastních finančních prostředků. Využívání tohoto druhu úvěru je způsobeno především časovým nesouladem mezi tokem příjmů a tokem výdajů obce. Většinou tento úvěr poskytuje obci peněžní ústav, který vede účty rozpočtu.
- **střednědobý** se splatností do čtyř, ojediněle do pěti let. Jsou zpravidla účelové a využívají se na financování investičních akcí, u nichž se předpokládá v blízké budoucnosti jejich zhodnocení. Využívají se i na investice, které nepřinesou v budoucnosti zisk.
- **dlouhodobý** se splatností do deseti let, výjimečně do patnácti let. Jde o rovněž financování investic, zejména v technické infrastruktuře. Tvoří největší objem čerpaných úvěrů u většiny obcí.

Obce by měly předtím, než požádají o střednědobý či dlouhodobý úvěr na financování veřejných investic, vyhodnotit zamýšlené investiční projekty a vybrat optimální investiční variantu, aby budoucí splácení jistiny a úroků, které zatíží budoucí hospodaření, bylo únosné. Při zvažování zda využít střednědobý či dlouhodobý návratný zdroj obec musí

provést analýzu minulého rozpočtového hospodaření a střednědobou nebo dlouhodobou prognózu budoucího hospodaření po celou dobu splácení úvěru, protože jen tak obec zjistí, zda je schopna unést úvěrové zatížení. Je-li možné v jednotlivých letech předpokládat rozpočtový přebytek rozpočtu obce, lze konstatovat, že obec je schopná splácet úvěr a rizikovost úvěru je minimální. Záměr využít úvěr schvaluje zastupitelstvo obce. Úvěr je poskytnut na základě uzavření úvěrové smlouvy s peněžním ústavem a schváleného umořovacího plánu. Nakonec však rozhoduje o půjčení finančních prostředků banka.

Stát v ČR za závazky obcí formálně nenese odpovědnost. Avšak na druhé straně obec v ČR jako veřejnoprávní instituce nemohou zbankrotovat, protože tento problém není zatím legislativně upraven. Větší zadlužování obcí tak může vést k poskytování většího objemu dotací zadluženým obcím ze státního rozpočtu. To však obce nijak neodradí od toho, aby se zadlužovaly dál a místo toho, aby stát zadlužení reguloval, tak ho bude spíše umocňovat. Využívání úvěru obcemi není tedy ze strany státu nijak regulováno. Zatím regulují zadluženost obcí samy peněžní ústavy a to tak, že poskytnou či neposkytnou úvěr v závislosti na způsobu ručení a zvážení rizika spojeného se splácením úvěru. Obce patří k méně rizikovým klientům peněžních ústavů (právě proto, že nemůže zbankrotovat a je možnost pomoci ze strany státu). Přesto před poskytnutím úvěru si peněžní ústav provede důkladnou expertizu finančních možností obce, provede analýzu rozpočtového hospodaření a zjistí rizika a možnost ručení obce za své závazky.

Obce mohou využít tyto **druhy ručení za úvěr**: [11]

- **nemovitým majetkem**, který obec vlastní. Důležitá je kvalita majetku a jeho reálné ohodnocení.
- **budoucími příjmy**, které však nelze přesně naplánovat, protože jsou ovlivňovány celou řadou faktorů (např. změna v rozpočtovém určení daní ovlivní daňové příjmy, atd.). Předpokladem ručení budoucími příjmy je reálně sestavená střednědobá rozpočtová prognóza.
- **kombinací** obou předchozích
- **třetí osobou**, která vlastní nemovitý majetek a může se jím zaručit za obec
- **cennými papíry** z portfolia obce

Příjmy z emise cenných papírů

Zatím se tato cesta k získání dalších finančních prostředků používá jen omezeně. Tato forma je nákladná jak z hlediska bezprostředních nákladů emise, tak z hlediska výše

dluhové služby. Emise je upravována zákonem č. 530/1992 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů. Komunální obligace mohou být emitované v cizí měně. Může jít i o zahraniční dluhopis nebo eurodluhopisy, jejich emisi zajišťují mezinárodní instituce. Emise je pak spojena s vyššími náklady. Komunální obligace mohou být veřejně obchodovatelné nebo neveřejně obchodovatelné.

Chce-li obec vydávat obligace, musí získat povolení Komise pro cenné papíry a žádá písemnou formou. Obec může emitovat cenné papíry buď sama, pokud má zkušené pracovníky, kteří emisi zajistí nebo prostřednictvím zprostředkovatele tj. peněžního ústavu. Volit způsob prostřednictvím zprostředkovatele je zpravidla výhodnější, protože banky mají pro tyto účely vyškolené pracovníky.

Záměr vydat komunální obligace musí schválit zastupitelstvo obce a musí schválit i účel, na který budou získané finanční prostředky použity, způsob ručení a způsob splácení dluhu. Malé obce mohou omezeně využít emisi komunálních obligací, neboť emise je nákladná jak z hlediska bezprostředních nákladů emise (zprostředkování, výtisk, atd.), tak z hlediska výše dluhové služby. Náklady za zprostředkování ovlivní čistý výnos z emise. V malých obcích je malý objem rozpočtu, většinou nevlastní zas tak velký majetek, kterým by mohly ručit, což omezuje objem možné emise komunálních obligací.

Návratné finanční výpomoci

Pravidla pro poskytování a splácení finančních výpomocí a půjček v rámci rozpočtové soustavy upravují zákony o rozpočtových pravidlech. Finanční výpomoci mohou mít formu návratné finanční půjčky ze státních fondů nebo ze státního rozpočtu a jsou buď nízce úročené nebo bezúročné. Většinou jsou to bezúročné půjčky. Nejčastěji obce využívají půjčky ze Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje bydlení. Půjčky od jiných subjektů jsou méně časté. Mezi nimi mají významnější postavení bezúročné půjčky ze státního rozpočtu.

Návratné finanční výpomoci jsou poskytovány na financování investic, a proto je jejich poskytnutí zpravidla podmínováno finanční účastí obce, tedy využitím určitého podílu vlastních příjmů rozpočtu na financování zamýšlené investice.

2. 6. 2 Výdaje rozpočtu obce

Jednotlivé obce se významně podílejí na zabezpečování a financování stále většího počtu veřejných statků pro obyvatelstvo. Je to způsobeno decentralizací veřejné správy a posilováním role základních územních samosprávných celků.

Výdaje nejčastěji členíme podle ekonomického hlediska: [10]

- **běžné výdaje** – pravidelně opakující se v příslušném rozpočtovém období
- **kapitálové výdaje** – k financování dlouhodobých, běžně se opakujících potřeb, zejména investičních, které přesahují jedno rozpočtové období a jsou zpravidla jednorázové

Rozpočtová skladba umožňuje třídit výdaje na:[11]

- **nenávratné výdaje** – rozhodující např. na zabezpečení čistých i smíšených veřejných statků
- **návratné výdaje** – z rozpočtu jsou vydány finanční prostředky proto, aby se zhodnotily např. ukládání dočasně volných finančních prostředků na termínovaný účet za účelem dosažení vyššího úroku. Mezi výdaje návratné povahy patří i splácení jistin z dříve čerpaných úvěrů a splátky dluhopisů.

Pro ekonomické analýzy se využívá členění výdajů podle funkcí veřejných financí, a to na výdaje:

- alokační
- redistribuční
- stabilizační

Alokační výdaje zahrnují výdaje obcí na nákup zboží a služeb, např. od soukromých firem a výdaje na uhrazení ztráty vlastních podniků, u kterých je obec zřizovatelem. Jde zejména o služby ve školství, ve zdravotnictví, bydlení, sociální péči, vlastní samosprávu, zajištění bezpečnosti, apod. Na strukturu a objem některých místních veřejných statků, a tím i výdajů obecních rozpočtů na jejich financování, mají vliv preference obyvatelstva a ochota obyvatel přispívat na financování veřejných statků. Alokační výdaje financují zabezpečení čistých i smíšených veřejných statků pro občany, mají i stabilizující, regulační účinky. [10]

Redistribuční výdaje obecních rozpočtů souvisejí s poskytováním peněžních transferů

(dotací) z regionálních rozpočtů do rozpočtů obcí na svém území. Dochází tak k přerozdělování do chudších obcí a mikroregionů s cílem pomoci jejich ekonomickému rozvoji. V omezené míře se používají finanční prostředky obecních rozpočtů na peněžní transfery obyvatelstvu. Jedná se pak o sociální transfery, které jsou nenárokovatelné a mají zpravidla doplňkovou funkci, protože občané získávají rozhodující část sociálních dávek ze státního rozpočtu podle stanovených pravidel v zákonech. [10]

Výdaje na čisté veřejné statky by měly krýt výnosy ze svěřených a sdílených daní, místních poplatků popř. dotace z rozpočtové soustavy. Mezi výdaje na zabezpečení čistých veřejných statků patří na municipální úrovni zejména výdaje na zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti, na veřejné osvětlení, na veřejné komunikace, na veřejnou zeleň, na likvidaci negativních externalit, výdaje na vlastní obecní úřad. Tyto výdaje mají charakter jak běžných výdajů, které převažují, tak kapitálových výdajů. Zároveň to jsou alokační výdaje. Tyto veřejné statky zabezpečují obce prostřednictvím neziskových organizací, které k tomuto účelu zřídily, nebo prostřednictvím neziskových organizací zakládaných jinými subjekty, nebo prostřednictvím zakázky u soukromého sektoru a financují je z výdajů svého rozpočtu. Výdaje na zabezpečení čistých veřejných statků mají často charakter obligatorních výdajů, které musí obec hradit, protože jsou podloženy zákonnými úpravami.

Výdaje na zabezpečení smíšených veřejných statků tvoří velkou skupinu výdajů rozpočtu obce. Spotřeba těchto veřejných statků záleží na úvaze občana, zda je využívá. Náklady na zabezpečení smíšených veřejných statků hradí zcela nebo zčásti uživatel. V případě částečné úhrady uživatelem, se z výdajů rozpočtu dotuje úhrada na ekonomicky nutnou výši.

3 Reforma veřejné správy

3.1 Důvody reformy veřejné správy

Od roku 1990 se ještě v podmínkách Československé republiky v jejím federativním uspořádání a po roce 1993 v podmínkách České republiky hovořilo o nutnosti reformy veřejné správy. Jedním z markantních zásahů do uspořádání veřejné správy v České republice bylo zrušení krajských národních výborů i zrušení okresních národních výborů

a vytvoření okresních úřadů, pověřených výlučně výkonem státní správy. Tímto opatřením došlo k velkému posílení linie státní správy. Samosprávným subjektem pak zůstal nejvyšší samosprávný orgán, tedy Parlament a obecní zastupitelstvo. Ústřední státní správa měla v území pro výkon své činnosti k dispozici jednak okresní úřady a jednak si vytvářela subjekty přímo řízené orgány ústřední státní správy v podobě finančních úřadů, pracovních úřadů, úřadů správy sociálního zabezpečení, školských úřadů atd. Tímto způsobem docházelo nejen k tomu, že ve struktuře veřejné správy se posilovala linie státní správy a fakticky se oslabovala linie samosprávy, ale docházelo i ke zhoršení podmínek pro koordinaci výkonu státní správy v území a i ke koncentraci výkonu státní správy na úroveň ústřední státní správy.

V roce 1994 byl zpracován na Ministerstvu vnitra a Ministerstvu spravedlnosti poměrně kvalitní materiál k základním směrům reformy veřejné správy, který byl předán na Úřad vlády, ale ve vládě nebyl projednán se zdůvodněním, že je třeba řešit jiné závažné úkoly, zvláště pak proces privatizace a zajištění ekonomického růstu. V roce 1998 byl zpracován na Ministerstvu vnitra další materiál k reformě veřejné správy, který obsahoval přípravu vzniku veřejné správy na úrovni krajů, a to proto, že Parlament schválil v roce 1997 krajské uspořádání České republiky v podobě vzniku 14 krajů (viz tabulka č. 3). Z právního hlediska však došlo k formálnímu zřízení krajů s účinností až od 1. ledna 2000. Tento materiál byl ve vládě, které předsedal tehdejší premiér Tošovský, v květnu 1998 projednaný, ale v té době již dochází k mimořádným parlamentním volbám a k moci nastupuje menšinová vláda, které předsedá premiér Zeman. Tato vláda položila důraz na realizaci reformy veřejné správy. Ve svém vládním prohlášení si dala reformu veřejné správy jako svůj druhý bod a tomuto svému závazku dostala v tom smyslu, že přijala celkovou koncepci reformy veřejné správy a zahájila její realizaci.

Tabulka č. 3

Kraje v ČR k 1. lednu 2001

Název kraje	Sídlo	Počet obyvatel	Rozloha v km ²	Počet obcí
Praha	Praha	1 178 576	496	1
Středočeský	Praha	1 129 627	11 015	1 148
Jihočeský	České Budějovice	630 168	10 056	623
Plzeňský	Plzeň	553 741	7 561	506
Karlovarský	Karlovy Vary	306 799	3 314	132
Ústecký	Ústí nad Labem	826 380	5 335	354
Liberecký	Liberec	430 769	3 163	216
Královéhradecký	Hradec Králové	554 348	4 758	448
Pardubický	Pardubice	510 079	4 519	453
Vysočina	Jihlava	521 212	6 925	730
Jihomoravský	Brno	1 133 916	7 065	647
Olomoucký	Olomouc	642 465	5 139	394
Zlínský	Zlín	597 758	3 964	304
Moravskoslezský	Ostrava	1 277 095	5 554	302
ČR celkem		10 292 933	78 865	6 258

Pramen: Peková J., Pilný J., Jetmar M., Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 2. přepracované vydání, Praha: ASPI, a. s., s. 122

Z tabulky přehledně vidíme názvy jednotlivých krajů s jejich sídly, rozlohou, počtem obyvatel a obcí v jednotlivých krajích. U některých krajů došlo ke 30. květnu 2001 novelou zákona o krajích ke změně názvů. Jihočeský kraj byl původně Kraj Budějovický, Kraj Vysočina byl Jihlavský, Jihomoravský kraj vznikl z Brněnského kraje a Moravskoslezský kraj z Ostravského kraje.

Často se hovoří o tom, že hlavním důvodem reformy veřejné správy byl tlak orgánů Evropské unie, které nejsou spokojené se stavem veřejné správy v České republice. Je pravdou, že v pravidelných ročních zprávách Evropské unie, ve kterých byla posuzována připravenost České republiky k přijetí do Evropské unie, byly vždy vzpomenuty nedostatky veřejné správy. Vytýkána byla však především absence zákona o státní službě, neprovedení regionalizace a míra korunce spojená především s realizací veřejných zakázek.

Názory českých odborníků teorie i praxe veřejné správy i názory odborníků na veřejnou správu ostatních zemí, uplatňované především v rámci orgánů Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) však poukazují na to, že **hlavní rezervy efektivnosti veřejné správy v České republice** bylo možné spatřovat v těchto skutečnostech: [3]

- veřejná správa je silně etatistická. Tedy dělba práce mezi kompetencemi státní správy a samosprávy byla provedena spíše ve prospěch státní správy, což není v souladu s potřebou demokratizace veřejné správy
- výkon státní správy byl poznamenán vysokým stupněm centralizace, tedy jejím soustředěním na úroveň ústřední státní správy
- celá veřejná správa, zvláště pak státní správa byla silně poznamenána resortismem, který je výsledkem nízké úrovně horizontální koordinace výkonu státní správy především na úrovni ústřední státní správy
- jedním z nejslabších článků veřejné správy byla veřejná kontrola, tedy kontrola dodržování přijatých právních norem
- česká veřejná správa ještě nevstřebala, nezvládla používání moderních forem, nástrojů a metod managementu ve veřejné správě
- profesionální úroveň úředníků ve veřejné správě byla obecně nízká

Postupné odstraňování těchto hlavních nedostatků veřejné správy v České republice bylo vlastním smyslem reformy veřejné správy.

Vláda připravila materiál k celkové koncepci reformy veřejné správy a dříve, než přijala příslušná usnesení, požádala Parlament o jeho prodiskutování, což se odehrálo na jaře 1999. Vzhledem k závažnosti celého materiálu Parlament tomuto požadavku vlády vyhověl. Celá diskuse se soustředila na debatu o tom, zda se reforma územní veřejné správy bude realizovat v pojetí tzv. smíšeného modelu nebo modelu institucionálně odděleného výkonu státní správy a samosprávy. Při **smíšeném modelu** jsou úřady samosprávných orgánů, tedy obecní úřady a krajské úřady vedle svých činností, které souvisejí se samosprávnými kompetencemi obcí a krajů zároveň pověřeny tzv. přenesenými působnostmi ve smyslu výkonu státní správy. V tzv. **odděleném modelu** by došlo k tomu, že budou na úrovni krajů a menších územních celků vedle úřadů obcí a krajů samosprávné kompetence ještě existovat samosprávné úřady pro výkon státní správy. Závěry diskuse v Parlamentu byly jasné. Ze 176 přítomných poslanců hlasovalo 167 pro přijetí doporučení vládě s tímto obsahem: [3]

- připravit reformu veřejné správy tak, aby došlo k maximálně dosažitelnému přenosu kompetencí ze státní správy na samosprávné orgány
- zrušit do maximálně dosažitelné míry různá detašovaná pracoviště ústřední státní správy v území, nebo různé subjekty pro výkon státní správy a přenést jejich kompetence, pokud jsou potřebné, na krajské a obecní úřady, jejichž úředníci budou provádět i výkon státní správy, kterým budou tyto úřady pověřené
- neprodleně zahájit reformu ústřední státní správy

Tím byl zvolen model smíšený a vymezena filozofie reformy veřejné správy. Příprava zákon v duchu odděleného modelu, tedy vytvoření samostatných institucionálních linií pro výkon samosprávy a pro výkon státní správy by představovala zbytečně vynaloženou práci. Přijetí tzv. smíšeného modelu považuji za pozitivní skutečnost, a to především z těchto důvodů: [3]

- úředníci krajských a obecních úřadů jsou zaměstnanci krajských a obecních zastupitelstev. Jejich „klientela“ je tvořena občany, kteří jsou zároveň voliči krajských a obecních zastupitelstev, čímž je vyvolán objektivně a pod vlivem volených zastupitelů jejich zájem vyřizovat činnosti státní správy rychle, kvalitně a s úctou k občanovi v duchu skutečnosti, že veřejná správa je služba veřejnosti
- tito úředníci mohou mít objektivně blízko ke svým občanům a mohou být lépe informovaní o skutečnostech, které je třeba vzít v úvahu při vyřizování výkonů státní správy
- vzhledem k výše uvedeným skutečnostem mají také objektivně lepší předpoklady pro to, aby uměli a byli ochotni vysvětlit občanovi, proč jsou určité veřejné záležitosti upraveny zákony a podzákonnými normami tak, jak jsou upraveny a tím i přispět k výchově občanů pro plnění funkce občana

Mezi nevýhody ve zvoleném smíšeném modelu patří určité nebezpečí tlaku zastupitelů na takový způsob vyřizování výkonů státní správy, který lépe vyhovuje konkrétním zastupitelům a není tak zcela a úplně v souladu se zákonnou úpravou. Minimalizace tohoto nebezpečí vyžaduje vysoce kvalifikovaný a propracovaný systém dohledu nad výkonem státní správy, který je prováděn především úředníky ústřední státní správy. Součástí celého tohoto procesu je pak i zajištění kvalitního správního soudnictví. Celý systém účinného a zároveň úsporného dohledu nad výkonem státní správy není ještě podle mého názoru plně dopracován a bude zřejmě chvíli trvat, než tomu tak bude.

3. 2 Etapizace reformy veřejné správy

Na začátku vlastní realizace reformy veřejné správy se muselo rozhodnout, zda začít reformou územní veřejné správy a soustředit pozornost na naplnění ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb., který chápe kraje jako vyšší územní samosprávný celek nebo začít reformou ústřední státní správy. Zvítězil názor, že je třeba nejdříve zahájit reformu územní veřejné správy a souběžně připravovat reformu ústřední státní správy. Vedly k tomu především tyto důvody: [3]

- navázat co nejrychleji na naplnění obsahu ústavního zákona č. 347/1997 Sb., kterým bylo přijato rozhodnutí o zřízení 14 krajů jako vyšších územních samosprávných celků
- zřídit orgány kraje, aby bylo kam přenést kompetence z ústřední státní správy na samosprávu jako projev decentralizace veřejné správy a aby se vytvořily podmínky pro dekoncentraci výkonu státní správy z ústřední státní správy na integrované útvary územní veřejné správy, tedy na krajské úřady a později na určitý počet obcí, které jsou nyní pověřeny činnostmi tehdejších úřadů
- postupovat v reformě veřejné správy sice rychle, ale po etapách. Nerozklídat všechny horizontální stupně veřejné správy naráz, tedy v jednom roce
- získat spojence pro realizaci reformy ústřední státní správy ve velké politické síle v podobě 14 krajských zastupitelstev v čele s hejtmany

Reforma veřejné správy tedy byla rozdělena do jednotlivých etap, a to do

- I. etapy reformy územní veřejné správy, jejímž obsahem byl vznik samosprávných orgánů krajů, naplnění jejich činnosti náročným obsahem a zjištění faktického rozběhu jejich funkcí
- II. etapy reformy veřejné správy, ve které došlo k ukončení činnosti okresních úřadů a k přenesení jejich činnosti na 205 obecních úřadů, které jsou nyní pověřeny výkonem státní správy v podstatě v rozsahu činnosti okresních úřadů

3. 2. 1 I. etapa reformy územní veřejné správy

První fázi reformy veřejné správy označujeme řešením problémů spojených se zřízením krajů a s jejich činností v počátečním období. Cílem 1. etapy reformy veřejné správy bylo vytvoření právního rámce, logistických a finančních podmínek pro vytvoření činnosti

orgánů vyšších územních samosprávných celků. Nejvýraznější problémy byly dva, a to finanční zajištění činnosti krajů a způsob vymezení území krajů. V roce 2000 byly přijaty zásadní zákony, které tvořily právní rámec první etapy reformy veřejné správy. Ty bychom mohly rozčlenit do dvou skupin, na zákony organizační a kompetenční, garantované Ministerstvem vnitra, a na zákony finanční a majetkové, garantované Ministerstvem financí, na jejichž tvorbě obě ministerstva spolupracovala. Do první skupiny zákonů patří:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev kraj a o změně některých zákonů
- zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze

Druhou skupinu zákonů tvoří:

- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů
- zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům
- zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů
- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
- zákon č. 220/2000 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

Tyto zákony tvořily podmínky pro činnost krajských úřadů a orgánů krajů, pro personální naplňování krajských orgánů a majetkovém převodu související s převodem zřizovatelských funkcí k příspěvkovým organizacím a organizačním složkám státu. Tyto příspěvkové organizace a organizační složky zabezpečují základní obslužnost krajů v oblasti školství, kultury, dopravy, zdravotnictví a sociální péče.

Jedním z nejvýznamnějších kroků první fáze reformy veřejné správy spočívající

v decentralizaci a dekoncentraci při výkonu veřejné správy byl zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze. Tento zákon totiž umožnil přenesení působnosti z ministerstev, školských a okresních úřadů na kraje v rámci přenesené i samostatné působnosti. Jednalo se celkem o přenos působnosti z 29 zákonů a dotýkal se devíti ministerstev.

V oblasti školství přešla do samostatné působnosti krajů zřizovatelská funkce k předškolním zařízením, základním školám, středním odborným školám a učilištím, jazykovým školám, speciálním základním školám při zdravotnických zařízeních, základním uměleckým školám, dětským domovům, ubytovacím a stravovacím zařízením ve školství apod. Na kraje bylo převedeno od 30. září 2001 2 399 těchto subjektů, které jsou od 1. ledna 2003 investičně i provozně zabezpečovány kraji, kromě výdajů hrazených přímo ze státního rozpočtu. Od 1. ledna 2003 zanikly školské úřady na úrovni okresů a jejich činnost přešla v přenesené působnosti na orgán kraje, jednalo se hlavně o kontrolní funkce ve vztahu ke školám. Kraj dále v přenesené působnosti v oblasti školství rozhoduje o výjimkách při přijímání žáků na střední školy, uděluje souhlas ke slučování škol, se zrušením škol, jmenuje a odvolává ředitele škol, které zřizuje obec, přiděluje těmto školám finanční prostředky hrazené státem apod.

V oblasti kultury řídí kraj na úseku památkové péče v rámci přenesené působnosti výkon státní památkové péče v kraji, plní úkoly orgánu státní památkové péče, rozhoduje o opatřeních v případě neplnění povinností vztahujících se k národní kulturní památce. V rámci samostatné působnosti kraj schvaluje koncepci rozvoje státní památkové péče v kraji a to v souladu s koncepcí státní smutkové péče v České republice.

V oblasti sociálního zabezpečení kraj v přenesené působnosti promíjí podmínku trvalého pobytu pro dávky státní sociální podpory. O dávkách tak rozhodují v prvním stupni vybrané obce s rozšířenou působností, o odvolání pak kraje v přenesené působnosti. V rámci samostatné působnosti kraj zřizuje zařízení sociální péče a ústavy sociální péče vykonávající diagnostickou službu, rozhoduje o přijetí do ústavů sociální péče, které spravuje, o ukončení pobytu v nich, o přemístění do jiných ústavů, které spravuje, o úhradě za poskytované služby, apod.

Co se týče **oblasti stavebního řízení, územního plánování a regionálního rozvoje** zajišťuje kraj v rámci samostatné působnosti schvalování územních plánů velkých územních celků pro svá území, v rámci přenesené působnosti vykonává kraj činnost nadřízeného orgánu územního plánování pro obce, pořizuje územní plány velkých územních celků, provádí stavební řízení a vydává rozhodnutí, jde-li o stavbu nebo opatření, jež se má uskutečnit v územním obvodu dvou nebo více okresů.

V oblasti zdravotnictví přešlo na kraje v průběhu první etapy reformy veřejné správy pouze málo působností, jednalo se o řízení ochrany před alkoholismem a plnění úkolů státní protidrogové politiky a zřizování a spravování záchytných protialkoholních stanic.

Další, oblastí, ve které došlo k přenesení působnosti na kraj byla **oblast vnitra**. Zde kraj rozhoduje o vydávání, pozastavování, odnímání a případně navrácení osvědčení strážníkům obecní policie.

V oblasti zemědělství, myslivosti, rybářství a vodního hospodářství došlo k převodu následujících činností na kraje v rámci přenesené působnosti: rozhodování o zařazení lesů do kategorie lesů ochranných anebo lesů zvláštního určení, rozhodování o ukládání pokut a schvalování plánů pro lesy ve větší výměře než 1000 ha. Kraj se stal součástí soustavy orgánů státní správy myslivosti, jehož konkrétní působnosti je povolování honiteb, udělování výjimky a povolování farmových chovů zvířat. V oblasti rybářství vytváří kraj, po projednání s Českým rybářským svazem a Moravským rybářským svazem, rybářské revíry. Na úseku vodního hospodářství se kraj např. vyjadřuje ke stavbám ovlivňujícím hospodaření s vodou a rozhoduje ve vodohospodářských záležitostech hraničních toků.

Další významnou oblastí, kde kraj získal výrazné pravomoci a povinnosti, je **oblast dopravy**. Kraj se stal vlastníkem silnic druhé a třetí třídy, které se nacházejí na jeho území. V rámci přenesené působnosti např. povoluje zvláštní užívání těchto silnic formou přepravy těžkých nebo nadměrných vozidel a nákladů a rozhoduje o zařazení pozemních komunikací do kategorie silnic druhé a třetí třídy. Na kraj dále v rámci přenesené působnosti přešel z okresních úřadů výkon státní správy spočívající v udělování a odebrání oprávnění k provozování stanic technické kontroly a kontrole jejich činnosti. Kraj v přenesené působnosti vykonává dozor nad prací osádek vozidel mezinárodní silniční dopravě, dozor nad silniční nákladní dopravou provozovanou zahraničními dopravci a mezinárodní dopravou osob s výjimkou mezinárodní autobusové linkové dopravy osob.

V oblasti životního prostředí byly na kraje přeneseny významné kompetence v oblasti nákladní dopravy s odpady v obou druzích působnosti. V rámci přenesené působnosti vede kraj evidenci odpadů a zpřístupňuje tuto evidenci veřejnosti, v rámci samostatné působnosti zpracovává kraj koncepce odpadového hospodářství kraje. Dále kraj v přenesené působnosti posuzuje stavby, činnosti a technologie vymezené zákonem, vede evidenci udělených a odňatých autorizací opravňujících osoby ke školení o nakládání s nebezpečnými látkami. V rámci samostatné působnosti v oblasti ochrany životního prostředí se spolu s Ministerstvem životního prostředí podílí na zpracování prognóz a koncepcí strategie ochrany přírody v ČR a zpracovává koncepce ochrany ovzduší. Kraj také podporuje osvětu, výchovu a vzdělávání široké veřejnosti v oblasti ochrany životního prostředí. Dalšími úkoly, které krajské úřady plní, je zajišťování připravenosti kraje na řešení krizových situací dle zákona č. 240/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. V rámci přenesené působnosti plní orgány kraje i úkoly státní správy na úseku požární ochrany dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Prakticky od roku 2001 začaly fungovat kraje jako vyšší územní samosprávné celky a během tohoto roku stát z resortů na kraje převedl výkon zřizovatelských funkcí ke 2 641 organizacím a to především ve školství, a 2 677 funkčních míst na zabezpečení delegovaných správních činností z ústředních orgánů. Z finančního hlediska se jednalo o objem cca 11,3 mld. Kč. Samotný rok 2001 představoval pro kraje z hlediska jejich financování přechodné období a převedené zřizovatelské funkce se správní činností byly v tomto roce financovány formou dotací ze státního rozpočtu. Od roku 2002 jsou kraje příjemci daňových příjmů, které stát na kraje delegoval k financování již výše uvedených převedených kompetencí. Počínaje rokem 2003 kraje zabezpečují též některé správní činnosti, které dosud zajišťovaly okresní úřady. Na jejich výkon bylo na kraje převedeno 2 067 funkčních míst z hlediska finančního vyjádření se jedná o 8,7 mld. Kč a tato částka v sobě zahrnuje finanční prostředky určené na výkon převedených zřizovatelských funkcí, tak i správních činností a souvisejících funkčních míst. [5]

Nabytím účinnosti zákona 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně zákona ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, bylo území krajů určeno na základě okresů. Tímto určením však nebyly překonány problémy dané nevyhovujícím okresním zřízením z roku 1960. Na některých místech by bylo nepochybně vhodné jiné stanovení hranic krajů z hlediska geografického, historického, mínění občanů

i potřeb veřejné správy samé. V listopadu 2001 předložila vláda soubor zákonů, které se vztahovaly k realizaci druhé etapy reformy veřejné správy, včetně návrhu zákona o změně hranic krajů. Tento zákon však byl zamítnut již v prvním čtení.

3. 2. 2 II. etapa reformy územní veřejné správy

Těžištěm druhé etapy reformy veřejné správy bylo zrušení okresních úřadů k 31. prosinci 2002 a přechodu jimi vykonávaných kompetencí na jiné orgány veřejné správy, a to na pověřené obecní úřady nebo obce s rozšířenou působností, tzn. s větším rozsahem přenesené působnosti, a na kraje. Dalším cílem této etapy byla další zkvalitnění samostatné působnosti v obcích a výkonu přenesené působnosti v pověřených obcích, vytvoření zkvalitnění ekonomických předpokladů pro fungování krajů, včetně vybavení potřebným majetkem a převod řady kompetencí na nově vzniklé kraje počínaje rokem 2003. Legislativní rámec druhé fáze reformy územní veřejné správy byl schválen v průběhu června 2002 a tvoří jej zákony, které jsou vyjmenované v příloze č. 1. [3]

Pro koncepci druhé etapy reformy územní veřejné správy byla klíčová otázka, zda má být uskutečněn přechod kompetencí z okresních úřadů na městské úřady v okresních městech bez změny územně správního uspořádání výkonu veřejné správy, nebo zda se uplatní decentralizace a dekoncentrace veřejné správy i v prostorovém smyslu a dojde k nápravě nedostatků způsobených územně správním uspořádáním z roku 1960. Vláda jednoznačně prosazovala druhou variantu, avšak rozložení politických sil v Poslanecké sněmovně při projednávání návrhů příslušných zákonů vytvářelo nejistotu o úspěchu vládou prosazované varianty. Prvním krokem 2. etapy reformy veřejné správy bylo nalezení odpovědi na otázku, na které orgány veřejné správy přejde většina kompetencí okresních úřadů. S ohledem na předcházející výzkumy sídelní struktury ČR, na přirozené geografické mikroregiony i na možnosti kvalitního zajištění veřejné správy bylo zřejmé, že vhodný počet jednotek pro základní výkon státní správy v rozsahu většiny kompetencí okresních úřadů bylo stanoveno řádově na 200. Tyto obce, které by vykonávaly státní správu v širším územním obvodu, bylo nutné vybrat. Vybrané obce byly nazvány obcemi s rozšířenou působností.

Základním předpokladem vybraných obcí bylo, že potřebný počet obyvatel správního obvodu měl obvykle činit alespoň 15 000, a to hlavně z důvodu reálného zajištění

náležitých správních kapacit. Východiskem byla též kritéria geografická, historická a další, která mohla ovlivnit správní členění i vhodnost vybraného centra. Výsledkem výše uvedeného procesu byl vládní návrh zákona o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovením obcí s rozšířenou působností, který byl přijat a publikován jako zákon č. 318/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Konkrétní stanovení správních center bylo předmětem rozsáhlých úvah a snah jednotlivých měst o zařazení mezi obce s rozšířenou působností.

V listopadu 2002 byl vládní návrh tohoto zákona předložen v Poslanecké sněmovně a obsahoval návrh 192 obcí. Tento počet se projednáním v Poslanecké sněmovně zvedl na 194 a v Senátu byl dále navýšen na 205. Přestože existovaly výhrady k určení jednotlivých obcí s rozšířenou působností, jako celek odpovídá jejich struktura maximálně možné prostorové decentralizaci a dekoncentraci výkonu většiny správních kompetencí na základní stupni. [5]

Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, stanovil nejen obce s rozšířenou působností, ale dal zákonnou formu i existenci konkrétním pověřeným obecním úřadům, které byly dosud v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, určeny pouze vyhláškou Ministerstva vnitra. Počet obcí s pověřeným obecním úřadem byl zákonem č. 314/2002 Sb. zvýšen na 388. Bylo tedy vytvořeno 205 obcí s rozšířenou působností a 388 obcí s pověřenými obecními úřady. Správní obvody obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem stanovila vyhláška Ministerstva vnitra, zákonné určení se týkalo pouze obcí, které vykonávají tuto rozšířenou působnost, resp. mají pověřený obecní úřad. Přechod kompetencí okresních úřadů na obce s rozšířenou působností, přechod majetku státu souvisejícího s výkonem zmíněných kompetencí na tyto obce a s tím spojený přechod pracovníků z okresních úřadů do orgánů, kterým byly svěřeny příslušné kompetence, jsou nejdůležitějšími legislativními kroky 2. etapy reformy veřejné správy.

Obce s rozšířenou působností mohou uzavřít se souhlasem Ministerstva vnitra veřejnoprávní smlouvu o společném výkonu v přenesené působnosti. Tyto veřejnoprávní smlouvy by měly zejména umožnit kontinuitu výkonu státní správy v případě, kdy obce s rozšířenou působností nebyly v některých případech připraveny k plnému výkonu všech svých kompetencí ihned od 1. ledna 2001.

Na základě schváleného rámce druhé fáze reformy veřejné správy byly krajským úřadům svěřeny následující činnosti: [5]

- odvolací řízení proti rozhodnutí obcí ve správním řízení v první instanci
- kontrola výkonu státní správy orgánů obcí a metodická pomoc obcím
- přezkoumání hospodaření obce, která má maximálně 5 000 obyvatel, za uplynulý kalendářní rok, v případě, že obec si zvolí krajský úřad, obce s vyšším počtem obyvatel zadávají přezkoumání pouze auditorovi
- výkon dozoru nad zákonností ve státní správě a samosprávě obcí
- rozhodování o oddělení částí obce
- rozhodování v případech nečinnosti obecních úřadů v přenesené působnosti o jejím výkonu jiným obecním úřadem

Jedná se především o kompetence a činnosti, které jsou vykonávány s menší frekvencí.

3.3 Stručný přehled převodu kompetencí ze zaniklých okresních úřadů

Ukončení činnosti okresních úřadů k 31. prosinci 2002 vyplývá z ustanovení § 44 zákona č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech, ve znění pozdějších předpisů. Tato úprava vychází z rozhodnutí Parlamentu České republiky, přijatého ke koncepci reformy veřejné správy, projednané v květnu 1999. Důsledkem tohoto kroku je zrušení okresních úřadů dnem nabytí účinnosti zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění zákona č. 426/2002 Sb., tj. dnem 1. ledna 2003. [3]

Dosavadní kompetence okresních úřadů přešly od 1. ledna 2003 na jiné úřady a to na:

1. obecní úřady obce s rozšířenou působností

- vydávání občanských průkazů, cestovních dokladů
- vydávání řidičských průkazů, technických průkazů a evidence motorových vozidel
- živnostenská agenda
- rozhodnutí o dávkách státní sociální podpory
- úkoly ze zákona o sociálně právní ochraně dětí
- rozhodování o poskytování pečovatelské služby ve vlastních zařízeních

- výkon státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny, odpadového hospodářství, ochrany ovzduší, státní správy lesů, myslivosti, vodního hospodářství, rybářství, atd.
- povolení zvláštního užívání a uzavírek silnic II. a III. třídy
- a jiné

2. krajské úřady

- odvolací řízení proti rozhodnutí obcí v přenesené působnosti
- rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů o osvojení dítěte
- povolení zvláštního užívání a uzavírek silnic I. třídy
- a jiné

3. územní správní úřady

- Pozemkový úřad – rozhodnutí o pozemkových úpravách, o restitučních nárocích, atd.
- Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových – správa majetku státu
- Archivy – oblastní archivy – archivní správa

4. Ústřední správní úřady

- Ministerstvo vnitra – dozor nad samostatnou působností obcí
- Hasičský záchranný sbor – krizové řízení
- Ministerstvo pro místní rozvoj – programy Evropské unie
- Ministerstvo kultury – v případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky poskytuje příspěvek ze státního rozpočtu

4 Reforma veřejných financí

4.1 Reforma veřejných financí obecně

Dlouhodobé problémy veřejných rozpočtů si nutně vyžádaly výraznou reformu veřejných financí. Současný nepovzbudivý stav veřejných financí souvisí s nerovnovázným vývojem mezi příjmovou a výdajovou stranou. Na jedné straně jsme svědky autonomního vývoje veřejných výdajů, který spíše než záměrnou fiskální politikou je určován vysokým podílem

mandatorních výdajů a kumulací závazků vyplývajících z rozličných programů státní pomoci. Na druhé straně jsou pak veřejné příjmy s nízkou citlivostí na změnu výkonnosti domácí ekonomiky a zaostávají navíc za dynamikou výdajů. Od roku 1995 docházelo k prohlubování rozdílu mezi příjmovou a výdajovou stránkou rozpočtu na takovou úroveň, která není dlouhodobě udržitelná, neboť spěje k déle trvajícím schodkům veřejných rozpočtů, přestože se domácí ekonomika pohybuje ve vzestupné fázi hospodářského vývoje. [18]

Jsou zde důležité čtyři okruhy, které je zapotřebí změnit, aby bylo možné vyléčit veřejné rozpočty a také snížit státní dluh. Jsou to především:

- důchodový systém
- systém sociálního zabezpečení
- financování zdravotnictví
- daňový systém

4. 1. 1 Důchodový systém

Jednou z příčin současných problémů s veřejnými rozpočty je nefunkčnost důchodového systému. Je nutné podotknout, že důchodový systém byl nastaven dobře. Za posledních 20 let došlo k výrazným změnám v populačním vývoji obyvatelstva, a to nejen v naší republice, ale také po celé Evropě. Celá Evropa stárne a Česká republika ze všech národů nejrychleji. Proto je zapotřebí systém důchodového pojištění změnit tak zásadně, aby nedocházelo k ještě rychlejšímu nárůstu deficitů na důchodovém účtu. Největší problémy s množstvím lidí v poproduktivním věku budeme pocítovat nejvíce v roce 2050, kdy občanů nad 65 let bude přes 3,5 mil. [18]

V minulém roce přibylo 154 tisíc nových důchodců, zatímco se ročně narodí jen 92 tisíc dětí. Stárnutí obyvatelstva je jedním ze stěžejních důvodů, proč je nutné k reformě přikročit. Protože nedokážeme zabránit stárnutí obyvatel, tak se budeme muset přizpůsobit těmto tendencím. Předpokládaný populační vývoj je natolik nepříznivý, že každá zbytečná prodleva přináší problémy do budoucna. Je zapotřebí vybudovat nový systém důchodového pojištění, který bude fungovat ještě dalších minimálně 50 let.

Diskuse na téma důchodového systému se stále více začíná orientovat i na hranici odchodu

do důchodu. Za posledních několik let se posunula doba dožití o 5 let, což má za následek nárůst počtu důchodců. Abychom tento efekt z části eliminovali, je zapotřebí dobu odchodu do důchodu posunout přinejmenším na 64 let. V současné době zde ale existuje problém z vysokou nezaměstnaností, který trápí především občany v předdůchodovém věku. Oddálení hranice odchodu do důchodu by z tohoto hlediska bylo velmi negativním krokem. Důchodový systém ale nelze spojovat s tak krátkodobými cíly, jakým je i nezaměstnanost. Z dlouhodobého hlediska je zapotřebí tuto hranici posunout minimálně o 2 až 3 roky. Ze statistik vyplývá, že dnešní důchodce pobývá v důchodovém věku muži 12 let a ženy 19 let, což je u mužů posun za posledních 10 let o téměř 4 roky a u žen jen o 3 roky. Posuneme-li tedy hranici na 63 let, nedojde v případě muže o zkrácení prožité doby v důchodu. U žen dojde k nepatrnému zhoršení situace, ale během dalších 10 let se jejich situace zlepší. [18]

Problémy s důchodovým systémem jsou také částečně spjaty s nižší porodností. Největší pokles byl zaznamenán po roce 1996. Tento pokles má především dvě příčiny. Jednak nový způsob života, který přišel se změnou v roce 1989, vnesl do života mladých lidí jiné priority. Potenciální rodiče dnes dávají přednost kariéře a práci. Po vytvoření určitého zázemí zakládají rodinu. V roce 1991 měly nejvíce dětí ženy ve věku 21 let. V roce 2002 se tento věk posunul na 26 let. Do budoucna bychom měli očekávat ještě další posun blížící se až ke 30 rokům. Druhou příčinou je pokles plodnosti. [18]

Dnes existují tedy určité prognózy, které nám dávají základ pro stanovení dopadu změn důchodového systému.

4. 1. 2 Systém sociálního zabezpečení

Systém sociálního zabezpečení je v současné době velmi nepřehledný, komplikovaný a především nemá motivující charakter. Státní správa je v tomto ohledu velmi nákladná. Proto je zapotřebí uvažovat o snížení nákladů na správu sociálního systému. Jednou z možných variant, která je velmi účinná je zavést negativní zdanění, které automaticky posuzuje výši příjmů a buďto přizná jednotlivci sociální dávku a nebo daňový odvod. Je bezvýznamné a nákladné nejprve vybrat od všech daň a pak těm nejchudším zase vrátit.

Sociální systém má dnes ještě několik negativních faktorů např. posuzovaný příjem je

uváděn zpětně (čtvrtletně, ročně apod.) Proto je dávka neaktuální, neboť v době pobírání sociálních dávek může osoba získat lépe placenou práci a neměl by je nadále pobírat (což se zjistí až po určité době). V tomto ohledu je negativní daň tím nejlepším řešením.

4. 1. 3 Financování zdravotnictví

Financování zdravotnictví se za posledních 15 let téměř zpětinásobilo. V roce 1990 činily výdaje zhruba 40 mld. Kč a dnes téměř 190 mld. Nárůst výdajů na tento sektor je zapříčiněn jednak samotnými pacienty, kteří mnohdy nejsou vskutku nemocní a mají neschopenku a jednak technickým pokrokem, který je v medicíně nevyhnutelný, pokud chceme, aby bylo srovnatelné se zdravotnictvím ve vyspělých zemích. Prvotním cílem bude snížit výdaje na zdravotnictví zoptimalizováním počtu lůžek apod. Jako druhý krok je zapotřebí klást velký význam na preventivní péči a zvýšit osobní podíl na nákladech spojené s léčením. [18]

Nemocný člověk představuje pro ekonomiku dvojí zátěž:

- výlohy na léčení
- pokles produkce ekonomiky (pokles produkčních možností)

Propočty naznačují, že snížení počtu nemocných po pouhých 10 % přispěje k tempu růstu o 0,14 %, což má velký význam. [18]

4. 1. 4 Daňový systém

Změny v daňovém systému a v orgánech spravujících daně musí napomoci akceleraci růstu a ozdravení veřejných financí. Zároveň musí být daňová politika prováděna souběžně s opatřeními na výdajové straně veřejných rozpočtů. Přitom hospodárnost, šetrnost a obezřetnost jsou zásadou, jež bude důsledně uplatňována u všech státních výdajů včetně výdajů na celní a daňovou administrativu.

Změna v daňovém systému je velmi rozsáhlá a trvá již několik let. Patří sem například změna sazby daně z přidané hodnoty (z 22 % na 19 % od 1. ledna 2004), snížení sazby daně z příjmů právnických osob (z 31 % postupně na 24%) nebo pokles sazby daně z převodu nemovitostí (z 5 % na 3 %) atd.

Daňová reforma souvisí i s reformou veřejné správy, zejména se změnou rozpočtového určení daní v posledních letech způsobené hlavně vznikem krajských úřadů a zrušením okresních úřadů.

4. 2 Legislativní úprava a změny rozpočtového určení daní v posledních letech

Obsahem této části práce je charakteristika vývoje rozpočtového určení daní (RUD) v průběhu transformace systému místních financí v ČR, ve které měly zásadní úlohu změny provedené v letech 1993, 1996 a v současné době platná úprava z roku 2001, která byla částečně novelizována s platností od roku 2002. V předchozí části již byly popsány příjmy místních rozpočtů plynoucí z místních a správních poplatků. Zaměřím se tedy pouze na vývoj určení svěřených a sdílených daní.

4. 2. 1 Období 1990 – 1992

Jedná se o období, ve kterém se začaly uskutečňovat první kroky směřující k decentralizaci státní správy. Územním samosprávám byly předávány značné kompetence, byla jim navracena i značná část majetku a v neposlední řadě začaly obce získávat přiřazením prostředků pro vlastní hospodaření jistou míru finanční nezávislosti. Toto revoluční období nepřineslo rozpočtům obcí na jejich příjmové straně stabilitu, a tak se v nejranější fázi ekonomické transformace struktura příjmů značně změnila.

Hlavní podíl na příjmech obcí v té době tvořily dotace, přesto však daňové příjmy tvořily jejich nezanedbatelnou součást. Nejvýznamnější daňový příjem plynul z odvodů státních hospodářských organizací tvořených důchodovou daní a příspěvky na sociální zabezpečení. Jejich význam však v důsledku reorganizací, malé privatizace či privatizací podniků postupně klesal a naopak na významu nabývaly důchodové daně fyzických osob. Daň ze mzdy a zemědělská daň se v roce 1991 staly prvním využitím systému sdílených daní, kdy výnos těchto daní byl dělen mezi jednotlivé okresy a následně mezi jednotlivé obce. Tento systém se však vzhledem k vnějším vlivům ukázal jako neefektivní a byl opětovně nahrazen systémem dotací. V roce 1991 tak dotace tvořily v průměru 69 % všech příjmů územních samospráv. Tento podíl postupně klesal, ale

i přesto si centrální vláda až do zavedení nové daňové soustavy ponechávala rozhodující vliv při financování potřeb obcí. [18]

4. 2. 2 Období 1993 – 2000

V roce 1993 vstoupila v platnost nová daňová soustava, která mimo jiné umožnila růst objemů místních rozpočtů a zároveň zajistila i vyšší míru finanční soběstačnosti obcí. Významným způsobem vzrostla důležitost daňových příjmů tvořených příjmy ze svěřených a dále pak především ze sdílených daní. Naopak byla oslabena pozice dotačních příjmů. Zdálo by se, že se tím centrální vláda částečně vzdala možnosti zasahovat do hospodaření obcí, avšak nejvýnosnější daňové příjmy plynou ze sdílených daní, u kterých podíl příslušejícím municipalitám stanovuje na základě zákona parlament. Obce tak mají jen minimální možnost ovlivnit výši příjmů z těchto daní.

V následující části je popsána charakteristika jednotlivých daňových příjmů a jejich změny v průběhu sledovaného období.

Daň z příjmu fyzických osob

Příjmem obcí se daň z příjmů fyzických osob stala od roku 1993 a plyne do jejich rozpočtů ve dvou částech, a to jako daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a daň z příjmů fyzických osob z podnikání, přičemž klíč k dělení těchto příjmů mezi obce a jiné stupně státní správy je u obou daní odlišný a v průběhu let došlo k několika výrazným změnám.

V období let 1993 – 1995 se u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti dělil její celookresní výnos mezi municipalitu a příslušný okresní úřad, a to poměrem, který se v jednotlivých letech měnil ve prospěch obcí. V roce 1993 činil poměr okres/obec 60/40, v roce 1994 50/50 a v roce 1995 45/55. Část výnosu připadající na obce se následně dělila podle počtu obyvatel jednotlivých municipalit. V roce 1996 došlo ke změně daňového určení. Obcím náleželo 30 % celookresního výnosu daně, přičemž 20 % tohoto výnosu bylo přidělováno podle počtu obyvatel municipality a zbylých 10 % podle místa plátcovy pokladny. Zbývajících 70 % bylo rozděleno mezi okresní úřad (30 %) a státní rozpočet (40 %). Jiný poměr rozdělování výnosu byl nastaven u měst Prahy, Brna, Ostravy a Plzně, tedy měst, která byla rovněž i okresy, kdy 70 % výnosu plynulo do rozpočtů měst

a zbylých 30 % do státního rozpočtu. Výnosy této daně se v jednotlivých okresech výrazně lišily. Jedním z důvodů zavedení nového určení daňového výnosu tak právě bylo zmírnění těchto meziregionálních rozdílů. Dalším důvodem byla snaha státu získat podíl na vysoce výnosné dani. [18]

Určení výnosu daně z příjmu fyzických osob z podnikání se během celého sledovaného období nezměnilo, a tak celý výnos daně plynul do rozpočtu obce, ve které měl poplatník daně místo trvalého bydliště. Dá se tedy říci, že obce byly v této době, na rozdíl od současného období, motivovány k vytváření příhodného podnikatelského prostředí.

Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob se stala součástí příjmů obcí až v pozdějších letech. Nejprve se v roce 1994 stala příjmem obce daň v případě, kdy sama obec byla poplatníkem této daně. To v podstatě představovalo osvobození obcí od placení daně z příjmů. Skutečně participovat na výnosu této daně obce začaly až po změně rozpočtových pravidel v roce 1996. Od té doby se tak obce, podle počtu trvale žijících obyvatel, podílely 20 % na celostátním výnosu této daně. Hlavním cílem této změny bylo zmírnit meziokresní rozdíly ve výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Daň z nemovitosti

Tak jako ve většině vyspělých zemí je i v ČR daň z nemovitosti tradičním příjmem místních rozpočtů. V ČR putuje celý výnos této daně do rozpočtu té obce, na jejímž katastrálním území se daná nemovitost nachází. Daň má dvě části, a to daň z pozemku a daň ze staveb. V části daně ze staveb je velikost výnosu ovlivňována počtem a velikostí nemovitostí, ale i velikostí obce. Od ní se totiž odvíjí základní sazba, kterou mohou obce upravovat zvýšením o jednu kategorii či snížením až o tři kategorie. V části daně z pozemků vedených v katastru nemovitostí je výnosnost daně kromě výměry ovlivněna i bonitou půdy. Upravovat koeficienty mohou obce jen u stavebních pozemků. Význam této daně se dlouhodobě snižuje. Důvodem je zejména konstantní výnos této daně v porovnání s růstem jiných druhů příjmů obcí.

4. 2. 3 Platná úprava rozpočtového určení daní

Současná podoba distribuce daňových příjmů mezi jednotlivé vládní úrovně je od roku 2001 upravena zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Za dobu platnosti tohoto zákona zatím proběhla jedna významná novela, a to v roce 2001, kterou byl od roku 2002 přiznán podíl na daňových výnosech jak obcím, tak i nově utvořeným krajům. Důvodů pro tak rozsáhlou změnu systému určení daňových výnosů bylo několik. Za nejvýznamnější můžeme považovat snahu o sblížení dynamiky růstu daňových příjmů obecních rozpočtů a státního rozpočtu či snahu o snížení rozdílů daňových výnosů mezi velikostně podobnými obcemi a jednotlivými regiony. Dále pak řešení disparit mezi odlišným místem podnikání a místem bydliště u fyzických osob a odstranění možnosti daňové konkurence mezi obcemi formou přetáhnutí podnikatele, resp. místa jeho bydliště. Důležitým cílem bylo i zvýšení stability daňových příjmů obcí, jež se do té doby spoléhaly především na nestabilní daň z příjmů. Za okrajový cíl můžeme považovat snahu o vytvoření ekonomického nástroje pro vznik větších obcí formou slučování malých obcí.

Novela rozpočtového určení daní platná od roku 2002 pak reagovala především na vznik nového článku v systému územní samosprávy – zřízení krajského uspořádání, a s tím spojený zánik okresních úřadů. Nově vzniklé kraje získaly rozsáhlé kompetence a k jejich zabezpečení bylo nezbytně nutné disponovat dostatečnými finančními zdroji. V krajských rozpočtech v současné době převažují příjmy dotačního charakteru a pouze menší část, jak bude ukázáno dále, plyne jako příjem ze sdílených daňových příjmů. Význam a úloha krajů ve fungování státní správy a samosprávy v ČR ještě stále není konečná a tak i struktura příjmů plynoucích do krajských rozpočtů ještě není definitivní.

Důvodem proč však nebyly pouze okresy nahrazeny kraji jako příjemci určených příjmů a proč změny v rozpočtovém určení byly hlubší, byl podle mého názoru především cíl zajistit vyšší meziregionální solidaritu. Současná úprava rozpočtového určení daní je charakteristická vyšším důrazem na princip sdílených příjmů, kdy podíl krajů a obcí je vypočítáván z celostátních hrubých výnosů daní. Výsledkem pak je snížení meziregionálních rozdílů v daňových příjmech obcí a rovnoměrná alokace výnosu mezi kraje. Dalším krokem k dosažení rovnoměrnější alokace daňových příjmů bylo dosaženo i nových přiřazením podílů obcím a krajům na výnosu z daně z přidané hodnoty, tedy jedné z nejvýnosnějších a v čase nestabilnějších daní. Celkově bylo zachováno tempo

meziročního růstu daňových příjmů v rozpočtech obcí. Vzhledem k nerovnoměrnému rozložení těchto příjmů v minulosti však došlo u řady obcí k poklesu daňových příjmů, přesto ale většina obcí zaznamenala jejich významný růst. V případě krajů pak došlo k zavedení prvního významnějšího příjmu, který je zároveň součástí vlastních příjmů, do krajských rozpočtů.

4. 2. 3. 1 Daňové příjmy obcí

Příjmy, které plynou přímo do rozpočtu obce:

- výnos daně z nemovitosti, kdy 100 % výtěžku plyne do rozpočtu obce, na jejímž území se nemovitost nachází
- daň z příjmů právnických osob, pokud je poplatníkem této daně obec – obec získává 100 % této daně
- daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti. Obec získává 30 % z daně, kterou odvedou podnikatelé mající trvalé bydliště na území této obce.
- daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti. Obec od roku 2002 rovněž získává 1,5 % z celostátního výnosu této daně, přičemž podíl pro obec je dána podílem počtu zaměstnanců na území obce k celkovému počtu zaměstnanců v ČR .

Obce dále získávají podíl na celostátním výnosu následujících daní: [18]

ve výši 20,59 %:

- daň z příjmů právnických osob (pokud není touto právnickou osobou sama obec)
- daň z příjmů fyzických osob srážková
- daň z přidané hodnoty

ve výši 42,354 %:

- daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti

ve výši 22,09 %:

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků

Z uvedených daňových příjmů obcí, které splňují kritérium vztahu mezi místem výběru a místem jejich užití vyplývá, že tato propojenost je minimální, a že současná úprava daňového určení tento vztah, oproti úpravám předchozím, výrazně omezila. Současná úprava tak klade větší důraz na přerozdělovací procesy, omezuje možnou iniciativu obcí a snaží se plošně vytvořit shodné finanční podmínky fungování pro všechny

obce. Takto nastavený systém považuji za vhodnější způsob financování místní samosprávy. Problematickým momentem však jsou výše velikostních koeficientů a jejich poměrně velký vliv na objem získaných prostředků při poklesu nebo nárůstu počtu obyvatel a s tím spojený pokles nebo posun do jiné kategorie.

4. 2. 3. 2 Daňové příjmy krajů

Kraje mají příjmy z daní od roku 2002. Jsou tvořeny pouze na principu sdílených daní, kdy byl do jejich rozpočtu určen podíl ve výši 3,1 % v letech 2002 až 2004 a od roku 2005 ve výši 8,92 % na hrubém výnosu následujících daní: [18]

- daň z přidané hodnoty
- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků
- daň z příjmů fyzických osob srážková
- daň z příjmů právnických osob (pokud není touto právnickou osobou sama obec)
- daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti (pouze však ze 60 % výnosu této daně)
- daň z příjmů právnických osob, pokud je poplatníkem této daně sám kraj

O podíl na výnosech se jednotlivé kraje následně dělí na základě koeficientů, které byly každému kraji přiřazeny podle počtu a nákladů organizačních složek a příspěvkových organizací, které v kraji působí. Jak už sama nízká velikost podílu krajů na výnosech daní naznačuje, nepředstavuje v současné době platná úprava rozpočtového určení daní platformu, na základě níž by byla pro kraje vytvořena adekvátní finanční základna. Kraje rovněž nedisponují žádnými svěřenými daněmi a ani nemají kompetenci stanovovat žádné místní poplatky. Tento stav byl dlouhodobě neudržitelný a nakonec tedy vyústil v novelu zákona, kdy se zvýšil podíl krajů z 3,1 % na 8,92 % na celostátních výnosech daní a zároveň změnu podílů jednotlivých krajů.

5 Reforma veřejné správy a veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové

5.1 Město Česká Třebová

Město Česká Třebová (dále jen město) vzniklo jako územní samosprávná jednotka v souladu s § 1 a § 2 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, ke dni 23. listopadu 1990 a dle § 2 nového zákona o obcích č. 128/2000 Sb., v platném znění. Vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, tedy je právnickou osobou ve smyslu § 18 odst. 2 písm. c) zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, a to právnickou osobou s plnou právní subjektivitou. Posláním města je zajištění veřejné správy na svém území, případně výkon státní správy v územním

obvodu, za podmínek stanovených zákonem (viz zejména hlava sedmá Ústavy ČR, § 35 a § 61 zákona o obcích, čl. 2) a organizačního řádu MěÚ Česká Třebová.⁵ Ke dni 31. prosince 2002 ukončil svoji činnost Okresní úřad Ústí nad Orlicí a od 1. ledna 2003 je město Česká Třebová obcí s rozšířenou působností, hovoří se o obcích III. kategorie.

Dle zákona o obcích je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí územní obce. Obec je veřejnoprávní korporací a má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.⁶

5.1.1 Postavení městského úřadu mezi orgány města

Stejně jako obec, je město samostatně spravováno zastupitelstvem města a jeho dalšími orgány jsou rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města.

Zastupitelstvo obce

Je to nejvyšší postavený orgán města, který je volen občany v přímých volbách a má 27

⁵ Město Česká Třebová, Staré náměstí 78, Ročenka Česko-třebovsko 2003, s. 132

⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 1

členů. Vykonává nejdůležitější pravomoci v oblasti samostatné působnosti města, které jsou vymezeny zákonem o obcích. Zastupitelstvo města svolává starosta města podle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce a zasedání jsou veřejná. Body z jednání jsou uveřejněny na úřední desce, na webových stránkách města a v Českotřebovském zpravodaji. Mezi pravomoci v samostatné působnosti zastupitelstva patří:

- schvalování rozpočtu města
- schvalování rozvoje města
- vyúčtování hospodaření za minulý rok
- schvalování obecně závazných vyhlášek města
- zřizuje městskou policii a mnoho dalších záležitostí

Co se týče kandidátů jednotlivých politických stran, pro které občané volili v posledních volbách v říjnu 2006, pořadí bylo následující:

1. Sdružení nezávislých (SNK)
2. Občanská demokratická strana (ODS)
3. Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)
4. Českotřebovští živnostníci a podnikatelé
5. Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL)
6. Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)
7. Unie svobody – Demokratická unie (US-DU)

Tabulka č. 4

Zastupitelstvo města dle pohlaví a politického zastoupení

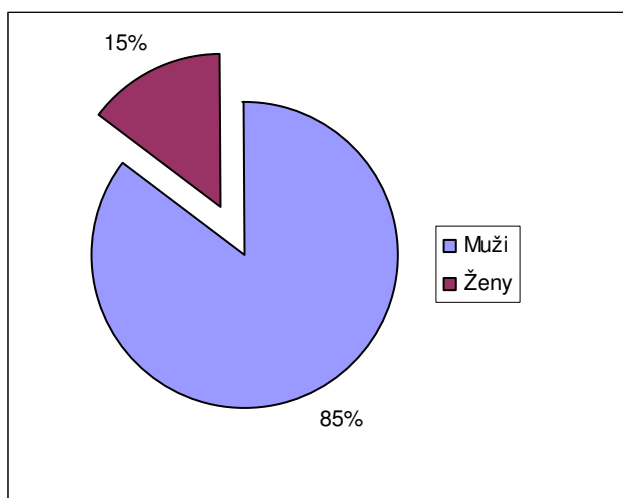
Politická strana	Muži	Ženy	Celkem
SNK	5	1	6
ODS	4	1	5
KSČM	3	0	3
ČSSD	2	2	4
US-DU	2	0	2
KDU-ČSL	3	0	3
Českotřebovští živnostníci a podnikatelé	4	0	4
Celkem	23	4	27

Zdroj: www.ceska-trebova.cz

Z tabulky je vidět, že z celkového počtu 27 členů zastupitelstva tvoří 23 mužů (tj. 85 %) a 4 ženy (15 %). Převážná většina členů jsou muži a největší počet členů zastupitelstva města je zastoupeno ve Sdružení nezávislých kandidátů (5 mužů a 1 žena) a v Občanské demokratické straně (4 muži a 1 žena). Naopak nejmenší zastoupení členů zastupitelstva je v Unii Svobody – Demokratické unii.

Graf. č. 1

Zastupitelstvo města dle pohlaví

Rada města

Rada města je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti. Počet členů rady je na MěÚ Česká Třebová devět. V přenesené působnosti vydává rada města nařízení města. Stejně jako zastupitelstvo města, je i rada města orgánem kolegiálním (na rozdíl od starosty města – orgán individuální). Rada města je volena zastupitelstvem města a je mu také ze své funkce odpovědná. Rada je tvořena starostou, místostarosty a dalšími radními. Radní jsou zastupitelé a volí je samo zastupitelstvo. Rada se schází zpravidla jednou za čtrnáct dní ve středu a její schůze nejsou veřejné. Usnáší se většinou hlasů svých členů. Usnesení jsou k dispozici na úřední desce, na webových stránkách města a v Českotřebovském zpravodaji. Zabezpečuje hospodaření města podle schváleného rozpočtu, řeší podněty členů zastupitelstva, komisí nebo občanů města. Dále schvaluje organizační strukturu MěÚ, jmenuje vedoucí odborů MěÚ, zřizuje komise a zabezpečuje další činnosti.

Tabulka č. 5

Rada města dle pohlaví a politického zastoupení

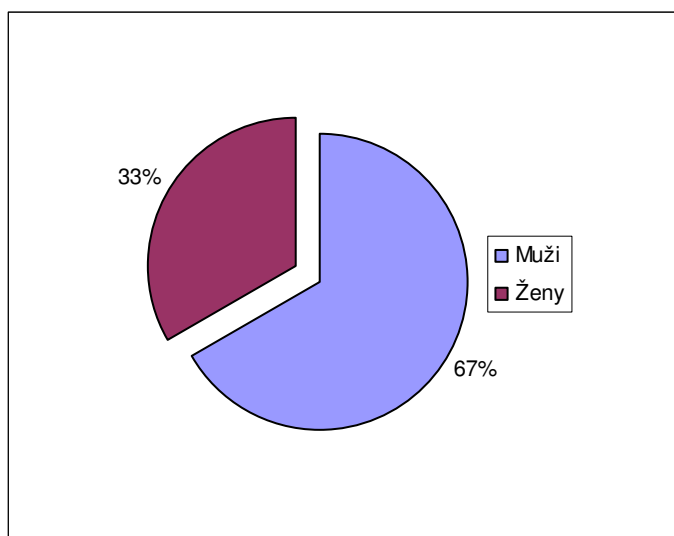
Politická strana	Muži	Ženy	Celkem
SNK	3	1	4
ODS	0	0	0
KSČM	0	0	0
ČSSD	1	2	3
US-DU	1	0	1
KDU-ČSL	1	0	1
Českotřebovští živnostníci a podnikatelé	0	0	0
Celkem	6	3	9

Zdroj: www.ceska-trebova.cz

Stejně jako v zastupitelstvu, tak i v radě je větší zastoupení mužů než žen. Opět je nejvíce členů v politické straně Sdružení nezávislých kandidátů (3 muži a 1 žena). Ale na rozdíl od zastupitelstva města, v radě není žádný člen zastoupen v Občanské demokratické straně, Komunistické straně Čech a Moravy a v politické straně Českotřebovští živnostníci a podnikatelé.

Graf. č 2

Rada města dle pohlaví

Starosta

Starosta města vystupuje navenek, je tedy reprezentantem města. Volí ho zastupitelstvo města ze svých řad. Za výkon své funkce je odpovědný zastupitelstvu města. Stanovené povinnosti v zákoně o obcích mohou vykonávat místostarostové, pokud jsou pověřeni výkonem činností radou města. Starosta je orgán individuální.

Městský úřad

Orgánem města vykonávajícím samosprávu a státní správu je městský úřad. Úřad tvoří místostarostové, tajemník, vedoucí odborů, pracovníci těchto odborů a provozní pracovníci. Zároveň zabezpečuje administrativní práce pro ostatní orgány města. Pro jednotlivé úseky činnosti zřídila rada obce organizační složky – odbory a oddělení. Počet odborů a oddělení závisí na potřebách rady města a obecního úřadu. Činnost obecního úřadu upravuje § 109 - § 112 zákona o obcích. Městský úřad v rámci samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložila rada města nebo zastupitelstvo. Řídí organizační složky a pomáhá v činnosti jednotlivým komisím.

V čele úřadu je starosta, který je přímo nadřízen tajemníkovi městského úřadu, vedoucímu vnitřního auditu a veliteli policie. Tajemník městského úřadu je zaměstnancem města a je odpovědný starostovi za plnění úkolů městského úřadu v samostatné i přenesené působnosti. Tajemník řídí a kontroluje činnost zaměstnanců zařazených do městského úřadu a není-li stanoveno jinak, je pracovněprávně přímým nadřízeným vedoucím odborů, vedoucím samostatných oddělení a pracovníků úřadu, kteří nejsou zařazeni do žádného odboru.

Vedoucí odboru řídí a kontroluje činnost pracovníků úřadu zařazených do jeho odboru a je jejich přímým nadřízeným. Vedoucí odboru odpovídá tajemníkovi za činnost odboru. Práva a povinnosti vedoucích zaměstnanců jsou stanoveny v Pracovním řádu Městského úřadu Česká Třebová.

Pravidelně se koná porada vedení, které se účastní starosta, místostarostové, tajemník městského úřadu, vedoucí odborů a další přizvané osoby (např. jednatele obchodních společností, kde je město jediným společníkem).

Zvláštní orgány města

Výbory, jako iniciativní a kontrolní orgány, zřizuje zastupitelstvo města. Zastupitelstvo

ukládá výboru úkoly a ten je zastupitelstvu odpovědný za provedené úkony. Povinně musí být zřízen finanční výbor, který provádí kontrolu hospodaření a kontrolní výbor, který provádí kontrolu usnesení zastupitelstva a rady a kontroluje dodržování právních předpisů v oblasti samostatné působnosti. Počet členů je lichý a v České Třebové jsou zřízeny jen zákonem povinné výbory a oba mají po pěti členech. Každý výbor má svého předsedu, kterým může být jen člen zastupitelstva.

Iniciativními a poradními orgány MěÚ jsou **komise**. Zřizuje je rada města a v České Třebové bylo zřízeno celkem 15 komisí (Inventarizační komise, Škodní komise, Komise pro přidělování bytů v domech s pečovatelskou službou, Komise pro přidělování bytů sociálně potřebným občanům, Komise pro dražby bytů, Komise pro výběrová řízení na pronájmy a prodeje městského majetku, Povodňová komise, Povodňová komise s rozšířenou působností, Komise městského architekta, Dopravní komise, Komise pro poskytování půjček z fondu rozvoje bydlení, Kulturní komise, Sportovní komise, Komise životního prostředí, Komise pro integraci národnostních menšin). Počet členů jednotlivých komisí není daný. Na rozdíl od výborů, na komise může být přenesen výkon státní správy. [13]

5. 1. 2 Organizační struktura Městského úřadu v České Třebové

Součástí této organizační struktury je i organizační schéma Městského úřadu v České Třebové, který je v příloze číslo 2.

1. Kancelář tajemníka
 - Sekretariát
 - Oddělení personální a mzdové
 - Oddělení informatiky
 - Oddělení správních činností (matrika, pokladna)
 - Oddělení vnitřní správy (podatelna, údržba)
 - Oddělení provozní
2. Odbor finanční
3. Odbor majetku města
4. Odbor právní
 - Oddělení pro přestupky

5. Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
6. Odbor školství, kultury a tělovýchovy
7. Odbor rozvoje města a investic
8. Odbor životního prostředí
9. Odbor živnostenský
10. Odbor výstavby
11. Odbor dopravy a silničního hospodářství

5. 1. 3 Příspěvkové a obchodní společnosti, které zřídilo Město Česká Třebová

5. 1. 3. 1 Příspěvkové organizace

Městská policie Česká Třebová

V čele městské policie je velitel, který má svého zástupce. Velitel městské policie je přímo podřízen starostovi města. Organizace jednotky městské policie je stanovena vnitřním organizačním a pracovním řádem. Koordinaci při plnění úkolů městské policie s činností zaměstnanců městského úřadu zajišťuje tajemník městského úřadu. Činnost městské policie se řídí zákonem č. 533/1991 Sb., o obecní policii, v platném znění.

Městské muzeum Česká Třebová

Městské muzeum řídí ředitel a muzeum nabízí k prohlídce i stálé expozice, mezi které patří např. model staré čtvrti Trávník, model rotundy sv. Kateřiny s okolím nebo expozice českotřebovských betlémů.

Sociální služby Česká Třebová

V čele sociálních služeb stojí ředitel a do kompetence sociálních služeb patří domov důchodců, dům s pečovatelskou službou a domovinka.

Kulturní centrum Česká Třebová

Kulturní centrum v čele s ředitelem spravuje velký sál (300 míst), malý sál (100 až 150 míst), klubovnu (30 míst) a výstavní síň.

Městská knihovna Česká Třebová

Městská knihovna Česká Třebová je příspěvková organizace, zřízená městem Česká Třebová, která poskytuje rovným způsobem a všem bez rozdílu, veřejné knihovnické a informační služby.

Dále mezi příspěvkové organizace města Česká Třebová patří:

- Mateřská škola Česká Třebová, Habrmanova
- Mateřská škola Česká Třebová, U Koupaliště
- Mateřská škola Česká Třebová, U Stadionu
- Mateřská škola Česká Třebová, Vinohrady
- Základní škola Česká Třebová, Habrmanova ulice
- Základní škola Česká Třebová, Nádražní ulice
- Základní škola Česká Třebová, Ústecká ulice

5. 1. 3. 2 Obchodní společnosti

Eko Bi, s. r. o.

Firma Eko Bi, s. r. o. převzala činnost po bývalých Technických službách města. Oblasti, které má Eko Bi, s. r. o. na starosti jsou:

- středisko skládka Třebovice
- krytý plavecký bazén
- středisko doprava
- středisko komunikace
- středisko veřejného osvětlení
- správa hřbitovů
- správa veřejné zeleně
- středisko plakátování

TEZA, s. r. o.

Firma TEZA, s. r. o. zajišťuje výrobu a prodej tepla, servis, odborné provozování a revize plynových kotlen, správu a údržbu bytového fondu, plynoservis, inženýrskou činnost v investiční výstavbě a práce.

Vodárenská společnost Česká Třebová, s. r. o.

Hlavní činností vodárenské společnosti je zajišťování dodávek pitné vody pro město.

5. 2 Reforma veřejné správy na Městském úřadě v České Třebové

5. 2. 1 Organizační rozdělení před reformou veřejné správy

Územním obvodem, ve kterém městský úřad vykonával svou působnost, tvořily obvody těchto obcí: Rybník, Třebovice, Němčice, Přívrat, Vlčkov a Semanín. V oblasti samostatné působnosti městský úřad plnil úkoly uložené zastupitelstvem města a radou města stejné před reformou veřejné správy jako po ní. (viz kapitola 5. 2. 2. 2 Samostatná a přenesená působnost Městského úřadu v České Třebové) V oblasti přenesené působnosti vykonával městský úřad: [13]

- státní správu v územním obvodu obce s výjimkou věcí, které patřily do působnosti rady města, komise, výboru nebo zvláštního orgánu
- státní správu územním obvodu uvedeném viz výše

Městský úřad tvořil starosta, dva místostarostové, tajemník a další zaměstnanci. Městský úřad se členil na odbory, oddělení, samostatné zaměstnance a sekretariát. Tito zaměstnanci plnili úkoly v oblasti samostatné a přenesené působnosti, kterými je pověřilo zastupitelstvo města, rada města nebo vyplývající z příslušných právních předpisů.

Městský úřad v České Třebové tvořili (počet zaměstnanců):

- tajemník
- odbor majetku města – silniční správní úřad (1 vedoucí + 4)
- odbor rozvoje města a investic (1 vedoucí + 2)
- odbor sociálních věcí a kultury (1 vedoucí + 6)
- odbor výstavby (1 vedoucí + 6)
- odbor živnostenský a bytový (1 vedoucí + 1)
- odbor městského ekologa (1 vedoucí + 1)
- odbor finanční (1 vedoucí + 5)
- odbor správní (1 vedoucí + 9 + 3 provozní zaměstnanci)
 - a) oddělení informatiky
 - b) matrika

- odbor právní – oddělení pro přestupky (1 vedoucí + 3)
- sekretariát (1 vedoucí + 1)

Součástí této organizační struktury před reformou veřejné správy je i příloha číslo 3 ve které je přehledně načrtnuto rozdělení kompetencí starosty, I. místostarosty, II. místostarosty a tajemníka v jednotlivých oblastech

5. 2. 2 Městský úřad Česká Třebová po reformě veřejné správy

5. 2. 2. 1 Změna organizační struktury městského úřadu po reformě veřejné správy

Základní způsob organizace městského úřadu zůstal po reformě veřejné správy zachován, ale organizační struktura byla změněna. Odbory, u kterých zůstal stejný název i počet zaměstnanců jsou odbor finanční, odbor právní a odbor výstavby. V kanceláři tajemníka, pod kterou přešel odbor správní, se rapidně zvýšil počet zaměstnanců z původních 16 na 25 pracovníků. Stejný počet zaměstnanců zůstal na odboru majetku města, ale odtrhl se od něho silniční a správní úřad, neboť vznikl nový odbor dopravy a silničního hospodářství. Odbor sociálních věcí a kultury se rozdělil na odbor sociálních věcí a zdravotnictví a odbor školství, kultury a tělovýchovy. Odbor životního prostředí vznikl z odboru městského ekologa a odbor živnostenský z odboru živnostenského a bytového. Mezi nové odbory na Městském úřadě v České Třebové tedy patří odbor dopravy a silničního hospodářství a odbor školství, kultury a tělovýchovy. V následující tabulce jsou přehledně uvedeny všechny tyto změny jednotlivých odborů.

Tabulka č. 6

**Porovnání názvů odborů a počtu zaměstnanců odborů
před a po reformě veřejné správy**

Název odboru		Počet zaměstnanců odboru		Změna počtu zaměstnanců
před reformou	po reformě	před reformou	po reformě	
Odbor finanční	Odbor finanční	6	6	-
Odbor právní	Odbor právní	4	4	-
Odbor výstavby	Odbor výstavby	7	7	-
Odbor rozvoje města a investic	Odbor rozvoje města a investic	3	6	+ 3
Kancelář tajemníka	Kancelář tajemníka	16	25	+ 9
Odbor majetku města – silniční správní úřad	Odbor majetku města	5	5	-
Odbor sociálních věcí a kultury	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	7	12	+ 5
Odbor městského ekologa	Odbor životního prostředí	2	8	+ 6
Odbor živnostenský a bytový	Odbor živnostenský	2	5	+ 3
-	Odbor školství, kultury a tělovýchovy	0	3	+ 3
-	Odbor dopravy a silničního hospodářství	0	8	+ 8
Celkem		52	86	+ 37

Pramen: vlastní zpracování

Z přílohy číslo 3 a 4 můžeme přehledně vidět, jak se změnily kompetence starosty, I. místostarosty, II. místostarosty a tajemníka na Městském úřadě v České Třebové vlivem reformy veřejné správy.

5. 2. 2. 2 Samostatná a přenesená působnost Městského úřadu v České Třebové

Samostatná působnost

V oblasti samostatné působnosti plní MěÚ úkoly uložené zastupitelstvem města a radou města, které jsou stejné před reformou veřejné správy jako po reformě veřejné správy. Jsou to zejména. [13]

- úkoly uložené radou města při přípravě podkladů pro jednání zastupitelstva města a rady města a úkoly při zabezpečování jejich usnesení
- po odborné stránce usměrňuje organizační složky a příspěvkové organizace, zařízení a subjekty, které si město zřídilo a založilo, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak
- pomáhá komisím, zřízených radou města, v jejich činnosti
- pomáhá výborům, zřízených zastupitelstvem města, v jejich činnosti

Z uvedeného výčtu úkolů by se mohlo zdát, že MěÚ nemůže samostatně rozhodovat v oblasti samostatné působnosti. Při výkonu samostatné působnosti je podřízen radě a rada může úřadu svěřit rozhodování o správních deliktech v samostatné působnosti. Zákon o obcích udává, že obec se při výkonu samostatné působnosti řídí buď zákonem – při vydávání obecně závazných vyhlášek, nebo také jinými právními předpisy vydanými na základě zákona – v ostatních případech.

Z celkového počtu deseti odborů vykonává samostatnou působnost osm odborů. Nevykonávají ji odbor živnostenský a odbor dopravy a silničního hospodářství.

Odbor školství, kultury a tělovýchovy

V oblasti samostatné působnosti vykonává na úseku:

- kultury např.:

- provádí odvod poplatků ze vstupného (tzv. místní poplatky)
- zajišťuje úhrady služeb místního kabelového televizního vysílání OIK TV s. r. o. Česká Třebová

- školství např.:

- spolupracuje s mateřskými, základními školami a jinými školami (jejichž zřizovatelem není město, ale školy leží na území města)

- v případě různých připomínek od rad škol řeší tyto připomínky, návrhy či stížnosti
- provádí evidenci škol a školských zařízení v jeho obvodu

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Pracovníci odboru sociálních věcí a zdravotnictví vytváří koncepční, metodické a analytické materiály v oblasti rozvoje sociálních služeb a sociální pomoci na území města. Jednotlivá oddělení odboru vykonávají samostatnou působnost.

- oddělení dávek a služeb sociální péče

- vyžádají-li si např. orgány města sociální šetření, tak ho oddělení provádí a podá orgánům zprávu
- shromažďuje a zpracovává podklady pro rozhodování o žádostech na umístění v domě s pečovatelskou službou v domově důchodců aj.

- oddělení sociálně-právní ochrany dětí

- provádí sociální šetření

Odbor majetku města

Příkladem činnosti v samostatné působnosti je:

- evidence bytů v majetku města
- inventarizace majetku města na určeném useku
- správa nemovitého majetku města

Odbor finanční

- sleduje finanční situaci města
- vede účetnictví města
- zpracovává a předkládá finančnímu výboru zastupitelstva návrh rozpočtu města aj.

Odbor rozvoje města a investic

- shromažďuje a předkládá podklady pro schvalování územně plánovací dokumentace města
- stará se o realizaci investic města, zpracovává o investicích statistiky
- je navrhovatelem investičních akcí města

Odbor právní

- zastupuje města před soudy či správními orgány, má-li k tomu pověření orgány města
- kontroluje obecně závazné vyhlášky a nařízení města

Přenesená působnost

Před reformou veřejné správy existovaly v ČR okresní úřady, které byly pověřeny výlučně výkonem státní správy. Došlo tím k velkému posílení linie státní správy. Ve struktuře veřejné správy se posilovala linie státní správy a fakticky se oslabovala linie samosprávy, ale docházelo i ke koncentraci výkonu státní správy na úroveň ústřední státní správy. Po reformě veřejné správy došlo k procesu decentralizace, tedy k přenosu výkonu státní správy na nižší stupeň výkonu veřejné správy. Tím se výkon státní správy prostorově přiblížil ke konkrétnímu občanovi.

V oblasti přenesené působnosti vykonává nyní Městský úřad Česká Třebová státní správu: [13]

- v základním rozsahu s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu města
- v rozsahu pověřeného obecního úřadu
- v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností

Územní obvody, ve kterých MěÚ Česká Třebová vykonává přenesenou působnost po reformě veřejné správy tvoří správní (územní) obvody těchto obcí: Rybník, Přívrat, Třebovice a Semanín. Pro účely stavebního úřadu vykonává městský úřad působnost též pro obec Němčice.

Tabulka č. 7

Počet obyvatel ve správních obvodech

Obec	Počet obyvatel
Rybník	756
Přívrat	321
Třebovice	804
Semanín	550

Pramen: vlastní zpracování

Tím, že Městský úřad Česká Třebová vykonává přenesenou působnost i pro jiné obvody obcí, je pověřeným obecním úřadem. Pokud nejsou obce schopny provádět výkon státní správy samy, převezme výkon přenesené působnosti pověřený obecní úřad. Činnosti, které

Městský úřad Česká Třebová vykonává v základním rozsahu přenesené působnosti, jsou činnosti, které vykonával i před reformou veřejné správy. To, co městský úřad vykonává v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jsou činnosti, které vykonává díky reformě veřejné správy.

Odbor školství, kultury a tělovýchovy

V základním rozsahu přenesené působnosti odbor vykonává státní správu tím, že:

- kontroluje prodejce v prodejnách či půjčovnách audiovizuálních děl
- ukládá pokuty pořadatelům audiovizuálních produkcí

V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- vypracovává rozbor hospodaření škol a školských zařízení

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

V základním rozsahu přenesené působnosti odbor vykonává státní správu tím, že:

- ověřuje shody opisů či kopií s listinou
- poskytuje peněžité a věcné dávky, poskytuje příspěvky, poskytuje bezúčelné půjčky, vydává průkazy mimořádných výhod a vede jejich evidenci
- rozhoduje o výchovných opatřeních, o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů

V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- napomáhá výkonu práv příslušníků romské komunity a jejich integraci do společnosti
- vykonává funkci opatrovníka, je-li to stanoveno soudem
- přijímá nalezené průkazy mimořádných výhod

Odbor majetku města

V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- rozhoduje o výši nájemného v určených případech

Odbor finanční

V základním rozsahu přenesené působnosti odbor vykonává státní správu tím, že:

- spravuje místní poplatky

Odbor rozvoje města a investic

V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- pořizuje územní a regulační plány a územně plánovací podklady

Odbor právní

V rozsahu pověřeného obecního úřadu:

- Odbor zastává právní ochrannou funkci v případě zejména zásahu do pokojného stavu (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník)

Odbor výstavby

Odbor výstavby je stavebním úřadem. Vykonává pouze přenesenou působnost a v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností vykonává stavební úřad státní správu např. v případech, kdy rozhoduje ve věcech přestupků a správních deliktů.

Odbor životního prostředí

V základním rozsahu přenesené působnosti obecního úřadu:

- vydává stanoviska ke sběru bylin a plodů ve volné přírodě

V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- rozhoduje o tom, zda bude pozemek prohlášen za pozemek určený k plnění funkcí lesa

Odbor dopravy a silničního hospodářství

V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- vydává registrace k provozování autoškoly,
- uděluje či odnímá řidičské průkazy, vede registr řidičů, vydává speciální označení vozidel
- povoluje zvláštní užívání příslušných pozemních komunikací, aj.

Odbor živnostenský

Odbor živnostenský je obecním živnostenským úřadem. V rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- provádí živnostenskou kontrolu včetně ukládání pokut
- provádí dozor nad dodržováním zákona o ochraně spotřebitele a to včetně ukládání pokut za jeho porušení
- provádí dozor nad dodržováním zákona o zrušení státního tabákového monopolu a o opatřeních s tím souvisejících a to včetně ukládání pokut za jeho porušení, aj.
- vydává živnostenská oprávnění

5.3 Reforma veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové

Městský úřad v České Třebové zastihla reforma veřejných financí změnou rozpočtového určení daní z příjmů a daně z přidané hodnoty. Tato změna byla způsobena i tím, že od roku 2002 začaly sdílet daně z příjmů a DPH i nově vzniklé krajské úřady.

Tabulka č. 8

Rozpočtové určení daní z příjmů a DPH

Rok	Druh daně	Státní rozpočet	Okresní úřady	Obce	Kraje
2000	DPH	100 %			-
	DPPO	80 %		20 %	-
	DPFO z podnikání			100 %	-
	DPFO ze závislé činnosti	40 %	30 %	30 %	-
2001	DPH	79,41 %	-	20,59 %	
	DPPO	79,41 %	-	20,59 %	
	DPFO z podnikání	55,59 %	-	44,41 %	
	DPFO ze závislé činnosti	79,41 %	-	20,59 %	
2002	DPH	76,31 %	-	20,59 %	3,1 %
	DPPO	76,31 %	-	20,59 %	3,1 %
	DPFO z podnikání	55,79 %	-	42,35 %	1,9 %
	DPFO ze závislé činnosti	74,81 %	-	22,09 %	3,1 %

Pramen: MFČR, 2002, s. 42 a zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Tím, že se změnilo rozpočtové určení daní z příjmů a daně z přidané hodnoty, tak se změnilo i konkrétní daňové příjmy do rozpočtu města Česká Třebová.

Tabulka č. 9

Daňové příjmy do rozpočtu města Česká Třebová
(v tis. Kč)

Druh daně	2000	2001	2002
DPH	-	41 306	37 000
DPPO	20 506	16 035	19 000
DPFO z podnikání	15 380	9 486	8 800
DPFO ze závislé činnosti	28 800	18 977	21 600
Celkem	64 686	85 804	86 400

Pramen: vlastní zpracování

Z přehledné tabulky vidíme, že reforma veřejných financí měla celkově pozitivní vliv na daňové příjmy do rozpočtu města Česká Třebová, neboť celkové příjmy z daní se zvýšily o nezanedbatelnou částku. Z roku 2000 na rok 2001 se zvýšili celkové příjmy o 21 118 tis. Kč, což bylo způsobeno hlavně tím, že v roce 2001 došlo k výrazné změně rozpočtového určení daně z přidané hodnoty a tato daň se stala sdílenou daní obcí a krajů. Změna rozpočtového určení u daní z příjmů měla celkově negativní vliv, protože příjmy z těchto daní se snížily. Z roku 2001 na rok 2002 se celkové daňové příjmy také zvýšily a to o 596 tis. Kč. Hlavním důvodem tohoto zvýšení je, že se o 2 % snížilo rozpočtové určení daní pro obce u daně z příjmů fyzických osob z podnikání, ale na druhou stranu se zvýšilo o 2 % rozpočtové určení daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, což má i za následek, že město není už tolik motivováno k vytváření příznivého podnikatelského prostředí. V konkrétním rozpočtu České Třebové jde o snížení o 686 tis. Kč na daňových příjmech z daně z příjmů fyzických osob z podnikání a o zvýšení o 2 623 tis. Kč u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Do rozpočtu obce proudí také daň z příjmů právnických osob, kde je poplatníkem samo město. V tomto případě se považuje tato daň z daní svěřenou a plyne celá do rozpočtu dané obce. V rozpočtu města Česká Třebová byla tato daň daňovým příjmem v roce 2000 ve výši 18 825 tis. Kč, v roce 2001 ve výši 18 825 tis. Kč a v roce 2002 ve výši 8 004,6 tis. Kč.

Dalším výlučným daňovým příjmem do rozpočtu obce je daň z nemovitostí. Problém této daně spočívá v tom, že je velmi nízká a je pouze relativně nepatrným příjmem do rozpočtu

obce. Daňovým příjmem do rozpočtu města Česká Třebová byla v roce 2000 ve výši 3 470 tis. Kč, v roce 2001 ve výši 3 304,4 tis. Kč a v roce 2002 ve výši 3 500 tis. Kč.

Celkové rozpočty města Česká Třebová za rok 2000, 2001 a 2002 nalezneme v příloze č. 5, 6 a 7.

5. 4 Závěry reformy veřejné správy a veřejných financí na Městském úřadě v České Třebové

5. 4. 1 Rozmístění jednotlivých odborů

Vzhledem k tomu, že se navýšil počet odborů na Městském úřadě v České Třebové, tak bylo nutné zajistit nové objekty, kam tyto odbory umístit. Bylo rozhodnuto tak, že většina odborů je umístěna v budově Městského úřadu na Starém náměstí. Vzhledem k navýšení počtu zaměstnanců bylo nutné v této budově provést nadstavbu. S tím však přišla spousta dalších komplikací, protože tato budova patří mezi nejstarší objekty města Česká Třebová. Odbor sociálních věcí a zdravotnictví je umístěn v objektu společnosti TEZA, s. r. o. v Habrmanově ulici, kde je město v nájmu. Odbor dopravy a silničního hospodářství je umístěn v bývalém autocentru Hác v Podbranské ulici. Tato budova je ve vlastnictví města.

5. 4. 2 Změna počtu pracovníků

Delimitovaná funkční místa

Nařízením vlády ČR č. 695/2002 ze dne 26. června 2002 bylo na Město Česká Třebová delimitováno **32 funkčních míst** na zajištění výkonu státní správy přeneseného z Okresního úřadu Ústí nad Orlicí. Okresní úřad předložil návrh na delimitaci 31 zaměstnanců. Akceptováno bylo 30 delimitovaných pracovníků, jeden návrh byl ze strany MěÚ Česká Třebová odmítnut. Opatřením Ministerstva vnitra bylo stanoveno, že pracovnice, se kterou nedošlo k dohodě, přejde delimitací na Městský úřad Česká Třebová.

Navýšení počtu nad stanovený počet delimitovaných funkčních míst

Nařízením vlády delimitováno 32 funkčních míst

Okresním úřadem delimitováno 30 zaměstnanců

Požadavek na další místa:

- pracovník Odboru životního prostředí pro agendu myslivosti, lesního hospodářství
- zkušební komisař odboru dopravy a silničního hospodářství
- pracovník pro agendu silničního hospodářství, pozemních komunikací a silniční správní orgán pro odbor dopravy a silničního hospodářství
- asistentka tajemníka
- odborný kontrolní pracovník útvaru vnitřního auditu
- informatik
- referent finančního odboru (vymáhání pohledávek)

Celkové navýšení počtu zaměstnanců od 1. ledna 2003 proti současnému stavu činil 37, což představovalo navýšení o 5 míst nad delimitovaný počet funkčních míst nařízením vlády ČR. Pracovníci přecházející na Městský úřad Česká Třebová v rámci delimitace byli přijati do pracovního poměru na základě zákonné úpravy. Ostatní zaměstnanci (tj. zaměstnanci do počtu 37 nových pracovníků = 5 nad delimitovaný počet funkčních míst) byli přijímáni na základě vyhlášeného výběrového řízení.

5. 4. 3 Finanční zajištění přesunu kompetencí

Původně přislíbený příspěvek státu ve výši Kč 17,5 mil. na zabezpečení výkonu státní správy v souvislosti s reformou veřejné správy byl upraven na částku ve výši Kč 16,6 mil.. V srpnu 2002 obdržel Městský úřad Česká Třebová zálohu Kč 5 mil. a do konce roku pak ještě doplatek ve výši Kč 2,4 mil.. Na výkon státní správy na rok 2003 obdržel městský úřad příspěvek na 1 funkční místo ve výši Kč 333.000,--, tj. na 32 funkčních míst Kč 10.656.000,--.

Od roku 2004 je částka na výkon veřejné správy odvozována od počtu obyvatel spádového území správního obvodu (tj. 19.500 obyvatel).

5. 4. 4 Veřejnoprávní smlouvy

V některých případech mohou obce mezi sebou uzavřít veřejnoprávní smlouvy, na jejímž základě jedna obec vykonává některé činnosti v rámci přenesené působnosti i pro jiné obce. Na základě výsledku jednání mezi zástupci měst Česká Třebová, Ústí nad Orlicí, Žamberk a Lanškroun, a usnesením rady výše uvedených měst byla ze strany MěÚ Česká Třebová podepsána veřejnoprávní smlouva s městem Ústí nad Orlicí, které bude zajišťovat přenesenou působnost v rozsahu stanoveném obecním úřadům s rozšířenou působností zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění (tzv. protidrogový koordinátor) a zákonem č. 18/1992 Sb., o civilní službě, a to pro správní obvody měst Česká Třebová, Lanškroun a Žamberk.

Naopak Město Česká Třebová na základě uzavřené veřejnoprávní smlouvy vykonává přenesenou působnost v rozsahu stanoveném obcím s rozšířenou působností zákonem č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin ve znění zákona č. 320/2002 Sb., (tzv. romský poradce) pro město Ústí nad Orlicí, Lanškroun a Žamberk.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo popsat a zhodnotit reformu veřejné správy a veřejných financí v České republice. Východiska reformy směřovaly k pozitivním změnám ve veřejné správě a byly do značné míry vyvolány objektivní snahou přizpůsobit systém naší veřejné správy systémům používaných v zemích EU. Na základě toho byly definovány výchozí principy jednotlivých reform.

V roce 1998, kdy bylo rozhodnuto o zásadní reformě veřejné správy, určila Vláda České republiky garantem prací Ministerstvo vnitra. Ministerstvo připravilo celkovou koncepci reformy a rozpracovalo její jednotlivé kroky. Dne 31. prosince 2002 tedy ukončily svou činnost okresní úřady. Jejich kompetence byly převedeny především na obce s rozšířenou působností a částečně také na krajské úřady a některé další správní úřady. Na místo 73 okresních úřadů vzniklo 205 obcí s rozšířenou působností. Obce s rozšířenou působností – nová kategorie obcí, která vznikla od 1. ledna 2003 – se staly důležitou součástí systému veřejné správy. Na jejich úřady se nyní obracíme s většinou záležitostí, které jsme do 31. prosince 2002 vyřizovali na okresních úřadech. Jelikož obecních úřadů obcí s rozšířenou působností je zhruba třikrát více než bylo okresních úřadů, výrazně se ve většině případů přiblížil výkon státní správy občanům.

Dlouhodobé problémy veřejných rozpočtů si nutně vyžádali výraznou reformu veřejných financí. Změna rozpočtového určení daní z příjmů a daně z přidané hodnoty nám částečně pomohla zlepšit i místní rozpočty. Hlavním trendem jsou nyní sdílené daně a s tím spojená úspora veřejných prostředků při přerozdělování daní.

Význam reformy veřejné správy a veřejných financí pro Městský úřad v České Třebové jsem se snažila zpracovat v mé diplomové práci. Reforma veřejné správy byla náročná z hlediska přijímání nových pracovníků, vytváření nových odborů a hlavně z hlediska vysokých investic na získání nových prostor.

Každá výrazná změna ovšem s sebou nese zpočátku určité problémové situace. Reformy veřejné správy a veřejných financí nenaplnily očekávání o úspoře veřejných prostředků. Měly vést k demokratizaci a zvyšování efektivnosti veřejné správy a snížení pracovníků ve veřejné správě. Pevně však věřím, že tento důležitý krok reformy veřejné správy

a veřejných financí bude pro nás prospěšný a pomůže tak naplnit jeden ze základních cílů reformem – vytvořit moderní, demokratickou a kvalitní veřejnou správu v České republice.

Seznam použité literatury

- [1] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
- [2] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů
- [3] Strecková, Y. Prof. Ing. CS., Pojetí reformy veřejné správy v České republice, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita v Brně, Centrum pro další vzdělávání, 2002.
- [4] Kužvart, L. JUDr., Způsob přesunu stávajících kompetencí okresních úřadů na obecní úřady při výkonu státní správy, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita v Brně, Centrum pro další vzdělávání, 2002.
- [5] Ondřejková, L. Financování a rozpočty krajů, analýza hospodaření kraje Vysočina. [Diplomová práce] Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze – Fakulta národohospodářská, 2004.
- [6] Kratochvílová, L. Financování územních samospráv v České republice a zemích Evropské unie. [Diplomová práce] Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze – Fakulta národohospodářská, 2004.
- [7] Jackson, P. M. and Brown, C. V., Public Sector Economics. Oxford (UK): Blackwell, 1990, ISBN 0-631-16208-9.
- [8] Česká Třebová [online]. [cit. 10. 12. 2006]. Dostupné z: <http://www.ceska-trebova.cz/mu/struktura/>
- [9] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům
- [10] Peková, J., Pilný, J. a Jetmar, M., Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 2. přepracované vydání, Praha: ASPI, a. s., 2005. ISBN 80-7357-052-1.
- [11] Peková, J., Hospodaření a finance územní samosprávy, 1. vyd., Praha: Management Press, 2004, ISBN 80-7261-086-4.

- [12] Organizační řád Městského úřadu Česká Třebová 2001
- [13] Organizační řád Městského úřadu Česká Třebová 2003
- [14] Ročenka Česko-třebovsko 2003, vydal z pověření Města Česká Třebová Mgr. Milan Mikolecký – ČtA
- [15] Ročenka Česko-třebovsko 2004, vydal z pověření Města Česká Třebová Mgr. Milan Mikolecký – ČtA
- [16] Peková, J. a Pilný, J., Veřejná správa a finance, 1. vyd., Praha: Codex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-85-X
- [17] Zákon č. 218/2000, Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)
- [18] Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 25. 11. 2006]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/ref_verejnych_financi.html
- [19] Zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- [20] Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně zákona ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
- [21] Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným úřadem a o stanovení obcí s rozšířenou působností

Seznam příloh

1. Zákony, kterými je upravena II. etapa reformy veřejné správy
2. Organizační schéma Městského úřadu v České Třebové
3. Rozdělení kompetencí pracovníků v jednotlivých oblastech před reformou veřejné správy na Městském úřadě v České Třebové
4. Rozdělení kompetencí pracovníků v jednotlivých oblastech po reformě veřejné správy na Městském úřadě v České Třebové
5. Rozpočet Města Česká Třebová za rok 2000
6. Rozpočet Města Česká Třebová za rok 2001
7. Rozpočet Města Česká Třebová za rok 2002
8. Historie města Česká Třebová
9. Fotografie města a Městského úřadu Česká Třebová

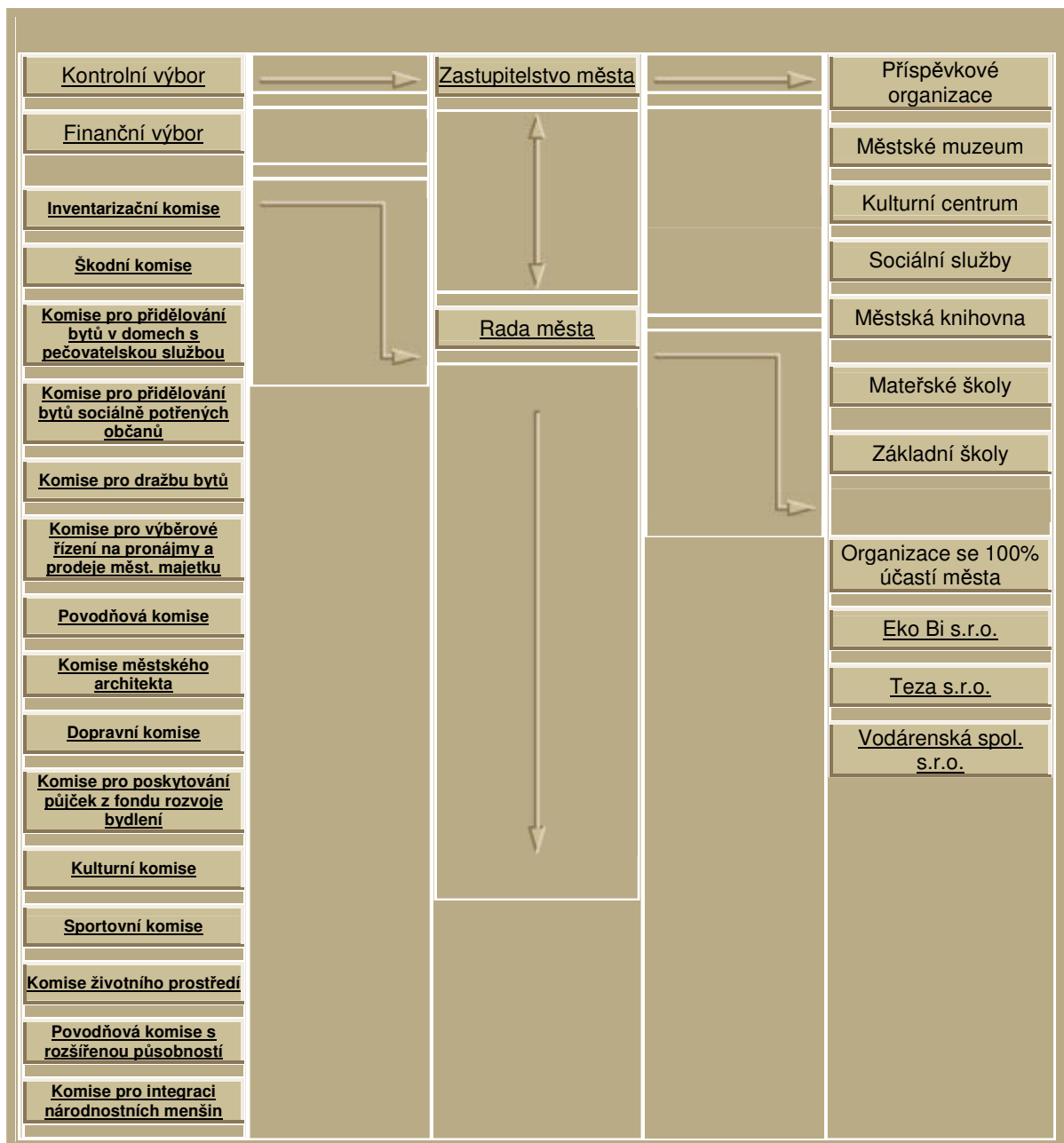
Příloha č. 1

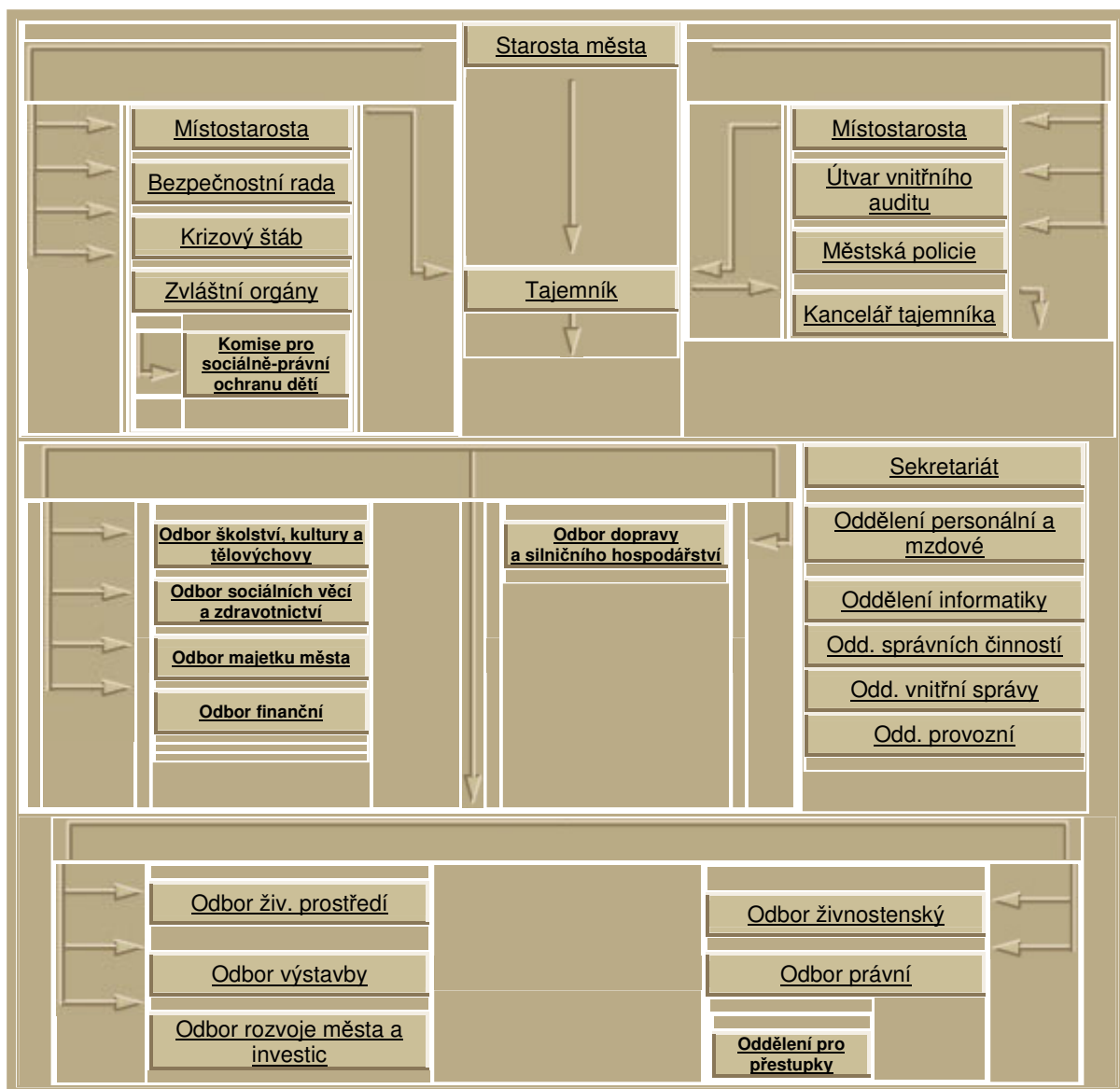
Zákony, kterými je upravena II. etapa reformy územní veřejné správy:

- zákon č. 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb. o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 201/2002 Sb. o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových
- zákon č. 231/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 129/2002 Sb. o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 284/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 564/1990 Sb. o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 290/2002 Sb. o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu a o souvisejících změnách a o změně zákona č. 157/2000 Sb. o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky, ve znění zákona č. 10/2001 Sb. o péči o zdraví lidu ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 312/2002 Sb. o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů
- zákon č. 313/2002 Sb. kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 314/2002 Sb. o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- zákon č. 320/2002 Sb. o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů

Příloha č. 2

Struktura Městského Úřadu

Příloha č. 3

Rozdělení kompetencí pracovníků v jednotlivých oblastech před reformou veřejné správy na Městském úřadě v České Třebové

Starosta

- Městská policie
- Matrika
- Hasičské sbory
- Odbor právní
- Útvar vnitřního auditu

I. místostarosta

- Živnostenský a bytový odbor (pouze bytová oblast)
- Finanční odbor
- Odbor městského ekologa
- Odbor sociálních věcí a kultury (pouze sociální a zdravotní oblast)
- Eko-Bi s. r. o.

II. místostarosta

- Odbor majetku města
- Odbor sociálních věcí a kultury (pouze oblast školství a kultury)
- Odbor rozvoje města a investic
- TEZA s. r. o.

Tajemník

- Živnostenský a bytový odbor (pouze živnostenský úřad)

- Odbor správní
- Odbor výstavby
- Sekretariát

Příloha č. 4

Rozdělení kompetencí pracovníků v jednotlivých oblastech po reformě veřejné správy na Městském úřadě v České Třebové

Starosta

- Městská policie
- Matrika
- Hasičské sbory
- Odbor právní
- Útvar vnitřního auditu
- Oddělení obrany a bezpečnosti (pouze krizové řízení)
- Eko-Bi, s. r. o.

I. místostarosta

- Odbor majetku města (pouze bytová oblast)
- Finanční odbor
- Odbor životního prostředí
- Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
- Odbor školství, kultury a tělovýchovy (pouze oblast kultury)

II. místostarosta

- Odbor majetku města
- Odbor školství, kultury a tělovýchovy (kromě kulturní oblasti)
- Odbor rozvoje města a investic

- Odbor dopravy a silničního hospodářství
- TEZA, s. r. o.

Tajemník

- Živnostenský odbor
- Odbor správní
- Odbor výstavby
- Kancelář tajemníka

Příloha č. 5

Rozpočet Města Česká Třebová za rok 2000

Schválený rozpočet města na rok 2000

Příjmy v tis. Kč

Kapitola, text	Schválený rozpočet
Vodní hospodářství a životní prostředí celkem	1 441
z toho:	
nájemné Eko Bi, s. r. o.	1 441
Školství	10 955
z toho:	
MÚ celkem	4 720
z toho:	
mateřské školy – příspěvky rodičů	750
mateřské školy – jídelny	1 273
nájemné	2 697
ZŠ Habrmanova	3 900
ZŠ Ústecká	1 330
ZŠ Nádražní	1 005
Vnitřní správa	580
z toho:	
policie	450
pokuty a ostatní příjmy	130
Místní hospodářství celkem	7 480
z toho:	
nájemné z nebytových prostor	1 545
nájemné z pozemků	180
nájemné Borek	3 820
těžba dřeva	1 800

ostatní příjmy	135
Všeobecná pokladní správa celkem	139 184
z toho:	
daňové příjmy	68 206
daň z příjmů ze závislé činnosti	28 800
daň z příjmů právnických osob	20 506
daň z příjmů fyzických osob	15 380
daň z nemovitostí	3 470
ostatní poplatky a daně	50
daň z příjmů právnických osob – město	18 825
správní poplatky	1 820
místní poplatky	1 245
ze psů	235
z veřejného prostranství	80
ze vstupného	30
z hracích automatů	900
prodej pozemků	3 344
prodej ostatního majetku	1 420
prodej akcií VČE	8 742
ostatní a nahodilé příjmy	2 492
státní dotace	33 090
soc. dávky	22 600
ostatní	10 490
účelové	0
Rozpočtové příjmy celkem	159 640
fond rezerv a rozvoje	1 300
nájemní fond	10 500
ostatní fondy	5 060
úvěr	0
Příjmy celkem	176 500

Výdaje v tis. Kč

Kapitola, text	Schválený rozpočet
Ochrana přírody – celkem	7 935
z toho:	
městský ekolog	2 485
veřejná zeleň	565
ostatní náklady	420
rekonstrukce parku Javorka	1 500
služby zajišťované Eko Bi, s. r. o.	5 450
městské hřbitovy – běžná údržba	500
veřejná zeleň – běžná údržba	3 250
veřejná zeleň – ostatní náklady	1 700
výměna plakátů	0
opravy - hřbitovy	0
Doprava – celkem	14 780

opravy a údržba komunikací	7 885
z toho:	
jmenovité rek. a opravy komunikací	3 000
jmenovité rek. a opravy chodníků	950
ostatní drobné výspravy	2 300
dopravní značení	190
údržba mobiliáře	750
projekty	200
ostatní náklady	795
čištění města a posyp komunikací	6 810
zametání města	1 038
čištění města	1 000
čištění silničních vpustí	350
zimní údržba	1 875
sběrný dvůr a nádoby	1 050
dotace na svoz TKO	1 497
smluvní dopravní obslužnost	85
Investice, opravy a údržba – celkem	28 540
z toho:	
jmenovité opravy a rek. v ZŠ	1 010
jmenovité opravy a rek. v MŠ	290
jmenovité opravy a rek. ve stř. školství (gymnázium)	450
rek. budovy Sociálních služeb	0
údržba památek	300
opravy Borek	400
investice v infrastruktuře	5 860
ostatní jmenovité akce	1 800
údržba budovy MÚ	100
projekty a studie	0
investice v bytovém hospodářství	12 880
opravy z revizí	850
ostatní náklady	250
Hala, DPS, Dělnický dům	4 350
Školství – celkem	16 863
z toho:	
MÚ celkem:	4 408
mateřské školy – provoz	2 385
mateřské školy – jídelny	1 763
Stacionář Lhotka – příspěvek	200
ostatní náklady	60
ZŠ Habrmanova	5 694
ZŠ Ústecká	4 185
ZŠ Nádražní	2 576
Zdravotnictví – celkem	0
z toho:	
příspěvek SAZ	0
Kultura – celkem	6 417

z toho:	
Kulturní klub – příspěvek na provoz	2 600
Městská knihovna – příspěvek na provoz	1 900
Městské muzeum – příspěvek na provoz	870
Kabelová televize – úhrada služeb	516
ostatní náklady	531
Vnitřní správa – celkem	26 748
z toho:	
městská policie	5 089
mzdové náklady + zdrav. a soc. poj.	4 420
provozní náklady	669
vybavení	0
požární sbory	620
provozní náklady	520
vybavení	100
městské zastupitelstvo	1 817
vnitřní správa	17 707
mzdové náklady + zdrav. a soc. poj.	11 615
provozní náklady	5 762
vybavení	330
informatika	1 515
výpočetní technika	489
programové vybavení	380
materiál + služby	646
Práce a sociální věci – celkem	29 285
z toho:	
Sociální služby – příspěvek na provoz	5 730
- příspěvek na investice	70
služby nadace Naděje	850
ostatní náklady	35
sociální dávky	22 600
Místní hospodářství – celkem	13 015
z toho:	
lesní hospodářství	1 790
pěstební činnost	440
lesní cesty	1 350
správa nebytových prostor	1 130
demolice objektů	130
voda + energie	350
nájemné z pozemků	100
opravy a údržba	550
výkup majetku	4 850
Svářečská škola	658
Potraviny	0
ostatní nákupy	1 692
rozhledna Kozlov	2 500
geometrické práce a posudky	350
služby zajišťované Eko Bi, s. r. o.	4 895

veřejné osvětlení	4 775
údržba WC	120
Výstavba – celkem	1 055
z toho:	
územní plán	755
městský archiv + ostatní služby	200
plány a studie	100
Všeobecná pokladní správa	31 862
z toho:	
daň z převodu nemovitostí	450
daň z příjmů právnických osob – město	18 394
dopravní obslužnost okresu	1 390
splátka úvěru	3 244
úroky z úvěru	2 650
finanční vklad do Eko Bi, s. r. o.	1 850
plynifikace	400
náhrada školní docházky	40
tvorba FRB	570
příspěvky města	2 772
opravy fasád	130
tělovýchova a sport	820
Nadace J. Pernera	330
Sokol Česká Třebová	100
sportoviště VDA	0
Fotbalový klub – zatravnění	0
Ski klub – oprava běžecké dráhy	0
informační centrum	300
hudební festivaly	174
Gymnázium Česká Třebová	0
ostatní příspěvky	158
ostatní příspěvky – rozh. Mě. R.	140
prezentace – veletrhy	250
mikroregion	170
nemocnice Ústí nad Orlicí	200
ostatní náklady	102
Výdaje celkem	176 500

Příloha č. 6

Rozpočet Města Česká Třebová za rok 2001

Schválený rozpočet města na rok 2001

Příjmy v tis. Kč

Kapitola, text	Schválený rozpočet
Vodní hospodářství a životní prostředí – celkem	6 595
z toho:	
poplatek z odpadu	5 150
nájemné Eko Bi, s. r. o.	1 445
Školství – celkem	3 300
z toho:	
mateřské školy – příspěvky rodičů	665
mateřské školy – jídelny	1 135
nájemné	1 500
Vnitřní správa – celkem	650
z toho:	
policie	450
pokuty a ostatní příjmy	200
Místní hospodářství – celkem	7 180
z toho:	
nájemné z nebytových prostor	1 600
nájemné z pozemků	200
nájemné Borek	3 250
těžba dřeva	1 980
ostatní příjmy	150
Všeobecná pokladní správa – celkem	168 975
z toho:	

daň z příjmů právnických osob – město	18 825
daň z příjmů právnických osob	16 035
daň z příjmů ze závislé činnosti	18 977
daň z příjmů fyzických osob	9 486
daň z nemovitostí	3 305
daň z přidané hodnoty	41 306
správní poplatky	2 005
místní poplatky	
ze psů	250
z veřejného prostranství	80
ze vstupného	30
z hracích automatů	1 520
prodej pozemků	5 808
prodej ostatního majetku	2 690
ostatní příjmy	2 570
globální a účelové dotace	46 088
Rozpočtové příjmy – celkem	186 700
zapojení fondu rezerv a rozvoje	4 600
nájemní fond	3 000
Příjmy celkem	194 300

Výdaje v tis. Kč

Kapitola, text	Schválený rozpočet
Životní prostředí – celkem	17 460
městský ekolog	3 950
veřejná zeleň	510
2. etapa rekonstrukce parku Javorka	2 800
vodní hospodářství	200
ostatní	440
odpadové hospodářství	7 250
separovaný odpad	1 530
uložení odpadu	1 850
černé skládky	80
doprava	3 260
finanční náklady (SIPO)	130
doplatek za rok 2000	400
služby zajišťované Eko Bi, s. r. o.	6 260
městské hřbitovy – údržba	900
veřejná zeleň – běžná údržba	1 660
veřejná zeleň – ostatní náklady	3 700
Doprava – celkem	17 663
opravy a údržba komunikací	13 307
kom. ul. Krále Jiřího	3 500
kom. ul. Nerudova	3 000
kom. ul. Truby	250
chodník ulice Masarykova	840

chodník ulice Hýblova	200
chodník ulice Nádražní	480
ostatní výspravy	2 855
dopravní značení	400
údržba mobiliáře	750
projekty	200
nákup odpadkových košů	100
autobusové zastávky	300
ostatní náklady	432
čištění města a posyp komunikací	4 246
zametání města	1 090
čištění města	616
čištění silničních vpustí	380
dovybavení sběrných nádob	260
zimní údržba	1 900
smluvní dopravní obslužnost	110
Investice , údržba a opravy – celkem	24 573
z toho:	
ZŠ Ústecká – oprava střechy	250
ZŠ Habrmanova – oprava oken	250
- oprava střechy jídelny	150
ZŠ Nádražní – oprava oken	250
MŠ – opravy a údržba – MŠ Vinohrady	100
MŠ Habrmanova	100
MŠ U Koupaliště	50
MŠ U Stadionu	100
stacionář	100
Dělnický dům + ZUŠ – studie rekonstrukce	700
Domov důchodců – projekt. Dokumentace	500
Malá scéna – oprava střechy + WC	750
ZUŠ – úpravy Tyršovo náměstí	520
SAZ – oprava elektroinstalace a okapů	500
údržba památek	200
opravy Borek	400
rekonstrukce Staré náměstí č. p. 15	200
modernizace budovy MÚ	5 400
oprava krematorium	250
generální oprava vyzdívek pece – krematorium	1 300
Muzeum – projekt rek. elektroinstalace	150
revitalizace Křivolík	1 950
opravy z revizí	400
opravy Kozlov, Svinná, Skuhrov	300
nespecifikovatelné projekty a služby	200
bytové hospodářství:	
nástavba č. p. 1979 – 83	25
půdní vestavby č. p. 1102	2 301
půdní vestavby č. p. 1103	2 301

půdní vestavby č. p. 1108	2 437
půdní vestavby č. p. 1109	2 438
Školství – celkem	11 410
z toho:	
mateřské školy – provoz	2 340
mateřské školy – jídelny	1 575
ostatní výdaje	50
MÚ – celkem	3 965
ZŠ Habrmanova	2 650
ZŠ Ústecká	2 910
ZŠ Nádražní	1 885
Kultura – celkem	7 036
z toho:	
Kulturní klub – na provoz	2 600
Kulturní klub – na investice	260
Městské muzeum – na provoz	1 090
Městská knihovna – na provoz	2 190
OIK, s. r. o. – úhrada služeb	542
ostatní náklady	204
varhany - krematorium	150
Vnitřní správa – celkem	32 800
z toho:	
městská policie – provoz	5 730
požární sbory – provoz	842
městské zastupitelstvo	2 247
vnitřní správa	21 320
přečíslování tabulí č. p.	625
vybavení MÚ	240
informatika	1 796
Práce a sociální věci – celkem	39 991
z toho:	
Sociální služby – příspěvek na provoz	6 766
Klub a Svaz důchodců	70
sociální dávky	31 870
služby nadace Naděje	850
stacionář Lhotka – příspěvek	400
ostatní náklady	35
Místní hospodářství – celkem	13 633
z toho:	
odbor majetku a investic:	8 558
lesy – pěstební činnost	540
úprava lesních cest	250
demolice objektů	330
energie nebytových prostor	240
správa nebytových prostor	650
nájemné z pozemků	150
energie Borek	250
rozhledna Kozlovský kopec – výkup	2 500

geometrické práce a posudky	450
výkupy nemovitostí	3 198
služby zajišťované Eko Bi, s. r. o.	5 075
veřejné osvětlení	4 955
údržba WC	120
Výstavba – celkem	415
z toho:	
novelizace územního plánu	65
městský architekt + ostatní služby	150
digitalizace ÚPN	200
Všeobecná pokladní správa – celkem	29 319
z toho:	
daň z převodu nemovitostí	550
daň z příjmů právnických osob – město	17 825
splátka jistiny úvěru	3 244
úroky z úvěru	2 350
dopravní obslužnost okresu Ústí nad Orlicí	1 400
příspěvky města:	
opravy fasád	200
tělovýchova a sport	670
Sokol Č.Třebová – oprava tělocvičny	450
Automotoklub Česká Třebová	50
mikroregion Ú/O a Č. T.	240
veletrhy – prezentace města	260
hudební festivaly	200
okrašlovací spolek	30
Nadace J. Pernera	250
ostatní příspěvky	300
náhrada školní docházky	40
doplnění Fondu rozvoje bydlení	690
ostatní náklady	570
Výdaje celkem	194 300

Příloha č. 7

Rozpočet Města Česká Třebová za rok 2002

Schválený rozpočet města na rok 2002

Příjmy v tis. Kč

Kapitola, text	Schválený rozpočet
Vodní hospodářství a životní prostředí – celkem	1 595
z toho:	
třídění odpadu	150
nájemné Eko Bi, s. r. o.	1 445
Školství – celkem	3 186
z toho:	
mateřské školy – příspěvky rodičů	675
mateřské školy – jídelny	1 151
nájemné	1 360
Vnitřní správa – celkem	680
z toho:	
policie	430
pokuty a ostatní příjmy	250
Místní hospodářství – celkem	7 130
z toho:	
nájemné z nebytových prostor	1 600
nájemné z pozemků	150
nájemné Borek	2 800
těžba dřeva	2 430
ostatní příjmy	150
Všeobecná pokladní správa – celkem	274 369
z toho:	

daň z příjmů právnických osob – město	8 004
daň z příjmů právnických osob	19 000
daň z příjmů ze závislé činnosti	21 600
daň z příjmů fyzických osob	8 800
daň z nemovitostí	3 500
daň z přidané hodnoty	37 000
správní poplatky	1 638
místní poplatky	
ze psů	280
z veřejného prostranství	150
ze vstupného	30
z hracích automatů	1 260
z komunálních odpadů	6 165
prodej pozemků	2 400
prodej ostatního majetku	8 684
ostatní příjmy	2 482
globální a účelové dotace	153 376
Rozpočtové příjmy – celkem	286 960
zapojení fondu rezerv a rozvoje	47 500
nájemní fond	3 000
Příjmy celkem	337 460

Výdaje v tis. Kč

Kapitola, text	Schválený rozpočet
Životní prostředí – celkem	18 523
městský ekolog	3 790
veřejná zeleň	470
2. etapa rekonstrukce parku Javorka	2 900
ostatní	420
odpadové hospodářství	7 883
separovaný odpad	1 700
uložení odpadu	2 495
černé skládky	63
doprava	3 260
finanční náklady (SIPO)	60
TKO – chatové oblasti	305
služby zajišťované Eko Bi, s. r. o.	6 850
městské hřbitovy – údržba	1 000
veřejná zeleň – běžná údržba	1 710
veřejná zeleň – ostatní náklady	4 140
Doprava – celkem	14 540
opravy a údržba komunikací	9 350
parkoviště ulice Nádražní	700
komunikace ulice Pazouška	900
komunikace ulice Horská	370
komunikace v přidružených obcích	700

most ulice Husova	100
chodník ulice Nádražní	340
chodník ulice Palackého	600
parkovací automaty	600
úpravy pro autobus. zast. Borek	250
ostatní výspravy	2 230
dopravní značení	350
údržba mobiliáře	750
projekty	300
nákup odpadkových košů	100
autobusové zastávky	300
vybudování stání na svoz TKO	300
ostatní náklady	460
čištění města a posyp komunikací	5 070
zametání města	1 390
čištění města	680
čištění silničních vpustí	400
zimní údržba	2 600
smluvní dopravní obslužnost	120
Investice, údržba a opravy – celkem	135 625
z toho:	
ZŠ Ústecká – oprava dlažeb, oken, plotu	305
- dopravní signalizace	580
ZŠ Habrmanova – oprava střechy jídelny	320
ZŠ Nádražní – výměna oken + soc. zař.	80
ZŠ Nádražní – sportoviště	1 700
ZŠ Nádražní – rekonstrukce šaten + jídelny	350
MŠ – opravy a údržba	
MŠ Vinohrady, Koupaliště	50
MŠ Habrmanova	120
MŠ U Stadionu	160
Stacionář	50
MŠ U Stadionu – optima. plyn. kotelny	855
Gymnázium Č. T. – sportoviště + údržba	100
Kulturní centrum – rekonstrukce	25 500
Domov důchodců – výstavba	40 550
Domov důchodců – sušárna prádla	150
Dům s pečovatelskou službou – výstavba	37 000
ZUŠ – rekonstrukce vytápění	385
opravy objektů	100
Městská knihovna – oprava střechy	150
Junák Č. T. – úprava klubovny Parník	140
údržba památek	200
opravy Borek	380
rekonstrukce budovy bývalé MŠ Podbr.	80
modernizace budovy MÚ	14 000
oprava krematorium	210
Muzeum – projekt elektroinstalace	500

opravy z revizí	300
opravy Kozlov, Svinná, Skuhrov	310
vodní hospodářství	230
nespecifikované projekty a služby	155
strategický plán města	500
regenerace sídliště Lhotka	255
bytové hospodářství – půdní vestavby:	
č. p. 1102	2 261
č. p. 1103	2 261
č. p. 1108	2 433
č. p. 1109	2 433
č. p. 1105 (projekt. dokumentace)	50
č. p. 1106 (projekt. dokumentace)	50
č. p. 353 (projekt. dokumentace)	192
č. p. 354 (projekt. dokumentace)	95
č. p. 355 (projekt. dokumentace)	85
Školství – celkem	49 544
z toho:	
mateřské školy – provoz	2 078
mateřské školy – jídelny	1 542
ZŠ Habrmanova – příspěvek na provoz	2 720
ZŠ Habrmanova – mzdy	14 527
ZŠ Ústecká – příspěvek na provoz	2 830
ZŠ Ústecká – mzdy	12 785
ZŠ Nádražní – příspěvek na provoz	1 980
ZŠ Nádražní - mzdy	11 082
Kultura – celkem	7 412
z toho:	
Kulturní klub – příspěvek na provoz	2 960
Kulturní klub – příspěvek na investice	150
Městské muzeum – příspěvek na provoz	1 200
Městská knihovna – příspěvek na provoz	2 300
OIK, s. r. o. – úhrada služeb	592
ostatní náklady	210
Vnitřní správa – celkem	36 918
z toho:	
městská policie – provoz	6 315
požární sbory – provoz	518
požární sbory – dopravní prostředky	97
městské zastupitelstvo	2 036
vnitřní správa	23 125
vybavení MÚ	1 860
informatika	3 016
Práce a sociální věci – celkem	40 918
z toho:	
Sociální služby – příspěvek na provoz	6 750
Klub a Svaz důchodců	72
sociální dávky	32 787

služby nadace Naděje	850
stacionář Lhotka – příspěvek	400
ostatní náklady	59
Místní hospodářství – celkem	12 825
z toho:	
odbor majetku a investic	7 370
lesy – pěstební činnost	460
lesy – náklady na těžbu	500
úprava lesních cest	310
demolice objektů	100
energie nebytových prostor	700
správa nebytových prostor	500
nájemné z pozemků	100
energie Borek	200
rozhledna Kozlovský kopec – výkup	2 500
geometrické práce a posudky	300
výkupy nemovitostí	1 700
služby zajišťované Eko Bi, s. r. o.	5 455
veřejné osvětlení	5 335
údržba WC	120
Výstavba – celkem	1 000
z toho:	
novelizace územního plánu	50
městský architekt + ostatní služby	150
zpracování nového územního plánu – 1. etapa	500
zpracování regulačního plánu MPZ – 1. etapa	300
Všeobecná pokladní správa – celkem	20 106
z toho:	
daň z převodu nemovitostí	500
daň z příjmů právnických osob – město	6 797
splátka jistiny úvěru	3 244
úroky z úvěru	2 052
dopravní obslužnost okresu Ústí nad Orlicí	1 377
příspěvky města:	
opravy fasád	200
tělovýchova a sport	920
VČP, a. s. – plynofikace Dr. Beneše	100
Sokol Č. T. – oprava tělocvičny	450
TJ Lokomotiva Č. T:	60
sochařské sympozium	45
mikroregion Ú/O a Č. T.	190
veletrhy – prezentace města	300
hudební festival A. Benewitze	100
hudební festival Jazzrockfest	100
U. S. Triarius – divadelní přehlídka	30
rekonstrukce kostelních varhan	1 000
OZZS Ústí nad Orlicí	350

Nadace J. Pernera	250
DDM – Kamarád	50
Junák Česká Třebová	50
síťová akademie Cisto	200
ČSOP – naučná stezka	60
ostatní příspěvky	350
náhrada školní docházky	60
doplnění Fondu rozvoje bydlení	670
ostatní náklady	501
Výdaje celkem	337 460

Příloha č. 8

Historie města Česká Třebová

V členitém údolí říčky Třebovky, které na východě objímá vyvýšenina Hřebečovského hřbetu a na straně západní hřbet Kozlovský, leží jedno z největších a svou strategickou polohou na pomezí Čech a Moravy i jedno z nejvýznamnějších měst regionu – Česká Třebová.

Prvé trvalé osídlení těchto míst nastalo roku 1200. Tehdy vznikla na pravém břehu Třebovky osada s českým obyvatelstvem. Z tohoto období pochází rotunda sv. Kateřiny, která je jedinou dochovanou stavbou románského slohu ve východních Čechách.

Za vlády Přemysla Otakara II. bylo na levém břehu řeky založeno město, se kterým původní osada postupně splynula. O názvu České Třebové se historici domnívají, že vznikl ze staroslovanského slova „triebiti“ ve smyslu káceti, tj. získávati orné plochy pro pole a stavby.

Neobvyklý městský znak – kohout s lidskou hlavou – má původ ve středověku, kdy písař obecního úřadu ztratil městskou pečeť a kohout mu zachránil život tím, že pečeť vyhrabal ze smetiště.

Stavební památky města byly většinou zničeny rozsáhlými požáry města v letech 1636 a 1745. Zajímavá je budova staré radnice č. p. 77 na Starém náměstí. Nad vraty do průjezdu je umístěn znak Petra Bohdanského z Hodkova. Znak pochází z roku 1547 a je znakem pánů na Lanšperku, kterým Česká Třebová náležela. Obživa lidí spočívala v tvrdé

práci na chudých políčkách, v lese a v řemeslné drobné práci. Později výsadní postavení ve městě měly cechy, nejstarší byly cechy hrnčířský a tkalcovský. Umění místních tkalců v 19. století využil pan Abeles k založení textilní továrny na Parníku.

Zásadní změnu v životě města přinesla železnice a od 20. srpna 1845 její provoz na trati Olomouc - Praha. Od 1. ledna 1849 byl zahájen provoz na trati Brno – Česká Třebová. Železnice ovlivnila i růst počtu obyvatel města. Když přijel první vlak do České Třebové,

mělo město 3 080 obyvatel, v roce 1880 již 4 572, roku 1910 8 713 a nyní 17 800. Proto je Česká Třebová tradičně označována jako město železničářů.

Okolí České Třebové je bohaté na lesy a klidná místa. Božena Němcová, která navštívila lázně Hory u České Třebové, dokonce označila okolí města za jedno z nejkrásnějších. Krásná příroda je místem procházek, ale nejen to – okolí České Třebové je protkáno sítí cyklostezek, které zároveň propojují celý region. Ten je označován jako Region Orlicko-Třebovsko a formálně ho tvoří svazek obcí v dané oblasti. Kromě turistiky a cykloturistiky nabízí Česká Třebová sportovní vyžití lyžařům a běžkařům. Ti naleznou udržované běžecké trasy, začínající ve sportovním areálu na Horách.

Česká Třebová je městem studentů. Kromě několika středních škol jsou zde i instituce poskytující vyšší vzdělání a to nejen vyšší odborné, ale i univerzitní. Působí zde totiž dislokované pracoviště Dopravní fakulty Univerzity Pardubice.

Příloha č. 9

Fotografie města a Městského úřadu Česká Třebová

Celkový pohled na město

Městský znak

Budova Městského úřadu na Starém náměstí

Plán města

